

MASTEROPPGAVE

Emnekode: SO330S 1

Navn: Lene Strøm

Teoretiske og praktiske avveininger i nyutdannede politibetjentes hverdag.
En studie av hvordan politibetjentene bruker sin utdannelse i yrkesutøvelsen.

Dato: 13.05.2023

Totalt antall sider: 80

Sammendrag

Denne masteroppgaven studerer nyutdannede politibetjenter som jobber operativt, og det blir sett nærmere på deres forståelse av ulike kunnskapsformer i forbindelse med utdanningsløp og yrkesutøvelse. Studien er kvalitativ og er basert på data fra semistrukturerte intervju. Fem Intervju er gjennomført fysisk, og fem intervju er gjennomført digitalt på plattformen Teams. Det var totalt ti informanter som stilte til dette studiet med fordelingen fem menn og fem kvinner.

Oppgaven er forankret i sosialteori og profesjonsteori. Funnene diskuteres i lys av det teoretiske rammeverket og tidligere forskning innen politiutdanning. Dataene er analysert kvalitativt med ei fortolkning av det informantene fortalte. I oppgaven diskuterer jeg mine funn mot allerede eksisterende forskning og funn om norsk politiutdanning. Jeg håper at mine funn kan gi grobunn til andre forskere til å bygge videre på denne kunnskapen.

Summary

This master`s thesis studies newly graduated police officers who work operationally, and a closer look is taken at their understanding of various forms of knowledge in connection with educational courses and professional practice.

The study is qualitative and based on data from interviews. The interviews were conducted physically and digitally on the team`s platform. There was a total of ten informants who applied for this study, divided into five men and five women.

The assignment is rooted in social theory and professional theory. The findings are discussed considering the theoretical framework and previous research in police education. The data has been analyzed qualitatively with an interpretation of what the informants said, but also what I observed during the interviews. The task is to discuss already existing research and findings in Norwegian police training. I hope that my findings can provide fertile ground for other research to build on this knowledge.

Forord

En lang og spennende prosess er snart ved veis ende. Denne masteroppgaven har gitt meg ny kunnskap, nye bekjenskaper og ikke minst muligheten til å gå i dybden av en profesjon som har vært ukjent for meg, og krever en annen kvalifisering, kunnskap og profesjonsutøvelse enn i min jobb som lærer.

Jeg ville skrive om politiet, og se nærmere på forståelsen av teoretisk, - og praktisk kunnskap.

Hvorfor valgte jeg å skrive oppgave om akkurat dette temaet?

Disse to ulike kunnskapsformene er en forutsetning for all profesjonsutdanning, og dette er områder som alltid har interessert meg. Jeg valgte å se nærmere på politiyrket fordi de har en lang utdanningshistorie med store endringer underveis, og er et av flere yrker som har et komplekst og bredt felt med praktiske-, og teoretiske oppgaver.

I denne prosessen leste jeg diverse artikler og kom over en artikkel som vekket interesse. Den omhandlet endringer i utdanningsløpet ved politihøgskolen, og at bachelorutdanningen bygger på mange kunnskapsformer. I tillegg kom det frem at bachelorutdanningen i Oslo har vært på topp 5-listen over de mest søkte utdanninger når det kommer til førsteprioritet søkere i flere år på rad, noe som vekket nysgjerrigheten enda et par hakk. Etter mer inngående oppdatering på dette feltet var jeg bestemt- jeg går inn i et nytt og ukjent felt, men med lærer, - og sosiologibriller på.

Det er flere som fortjener en stor takk i denne sammenhengen. Først en takk til arbeidsgiver som har lagt til rette og gitt meg muligheten til videreutdanning. En stor takk til informantene som ga meg tillit til å gjennomføre flotte intervju. En ekstra stor takk til alle som har hjulpet meg med å få kontakt med personer som har vært relevant i forbindelse med oppgaven min.

Min veileder, Ingrid Fylling, har vært til uvurderlig hjelp og støtte. Ei utrolig kunnskapsrik, engasjert og strukturert dame som har gjort at jeg følte meg trygg på at jeg var i de beste hender.

I tillegg vil jeg rette en stor takk til de her hjemme og nærmeste venner som har holdt ut med bøker, notater og samtaler om et spennende tema.

Fauske, mai 2023

Lene Strøm

Sammendrag.....	i
Summary	i
Forord	ii
1.0 Innledning.....	1
2.0 Masteroppgavens problemstillinger	2
2.1. Studiets relevans.....	2
2.1.1 Annen relevant forskning	3
3.0 Metodisk tilnærming og gjennomføring	9
3.1. Kvalitativ metode og tilnærming.....	10
3.1.1 Forskningsdesign – semistrukturert intervju.....	10
3.1.2 Utvalg av informanter	12
3.1.3 Forskerrollen og etiske overveielser	13
3.1.4 Subjektivitet og generalisering.....	14
3.1.5 Validitet og reliabilitet	14
3.1.6 Analysestrategier	15
3.1.7 Koding – forenkling av et stort materiale.....	16
3.1.8 Beskrivende metoder.....	18
3.1.9 Fra koder til kategorier	19
4.0 Teoretiske perspektiver	21
4.1 Bakgrunn for dagens politiutdanning.....	21
4.1.1 Veien mot en mer akademisk utdannelse	22
4.1.2 Mellomkrigstiden- oppgangstid og nedgangstid.....	24
4.1.3 Andre verdenskrig- grønnkledde i stram marsj gjennom gatene	25
4.1.4 Politiutdanningen fra etter andre verdenskrig frem til i dag.	26
4.1.5 Utdanning – veien mot økt kvalitet.....	28
4.1.6 Politiets organisering og generell samfunnsutvikling	28
4.1.7 Profesjon og utvikling av ekspertise	30
4.1.8 Profesjonsetikk	33
4.1.9 Operativt politiarbeid	34
4.2.0 Samfunnet sett fra et mikronivå	37
4.2.1 Fellesskap – koblede eller felles handlinger	39
4.2.2 Ulike måter å forstå samfunnet på.....	40
5.0 Analyse.....	42
5.1 Praktisk kunnskap gjennom erfaringsutveksling.....	43

5.1.1 Teoretisk kunnskap gjennom dybdelæring	44
5.1.2 Kontekst – digital kompetanse og psykiatri	47
5.1.3 Politi med et våkent blikk.....	48
5.1.4 Et steg av gangen mot en profesjonell fagutøvelse	50
6.0 Drøfting	53
6.1 Praktisk anvendelse av teoretisk kunnskap	54
6.1.1 Bevisstgjøring av egen rolle som politi.....	57
6.1.2 Trinnvis prosess mot en profesjonell fagutøvelse	62
7.0 Avslutning	66
Referanser.....	68
Vedlegg 1: Intervjuguide.....	72
Vedlegg 2: Samtykkeerklæring	74
Vedlegg 3: Søknad NSD	77
Vedlegg 4: Analyseskjema.....	79
Vedlegg 5: Utdrag arbeidsprosess.....	80

1.0 Innledning

Akademisering av forholdsvis praksistunge yrker med økt vekt på utdanninger som er mer teoretiske og forskningsbaserte har vært en kjensgjerning innenfor flere institusjoner og utdanninger, noe jeg kommer nærmere inn på under kapittel 4.1.6. Akademiseringen har skapt debatt, og mye av bakgrunnen for disse endringene har vært å styrke kvaliteten på utdanningene og bedre yrkesutøvelsen gjennom en praksisopplæring som er i tett forhold med opplæring og gir økt innsikt i å begrunne metodevalg og handlinger. (Regjeringen.no,2008).

Bachelorutdanningen ved politihøgskolen, heretter kalt PHS, bygger på kunnskap fra mange ulike kunnskapskilder, og innholdet i utdanningen har endret seg over år. Fra å være en politiutdanning der mye av innholdet bygget på historiefortelling fra praksis, er kunnskapsgrunnlaget i dag basert på forskningsbaserte metoder og systematisk erfaringslæring. (Skarpenes,2019)

Norsk politiutdanning følger et nordisk system. Den nordiske modellen knytter politiutdanningen sin tett opp til høyere profesjonsutdanning. Studentene lærer politiets mentale skjønnsutøvelse gjennom akademisk og erfaringsbasert kunnskap, slik at de forstår hvorfor de opptrer som de gjør. (Damen,2020)

Oppgavenes kompleksitet innen polityrket, og kombinasjon av teoretisk kunnskap og praktisk kunnskap gjør dette feltet interessant å studere. Politiets praksisfelt er bredt, og utdanningen skal legge til rette for en yrkesutøvelse som er i tråd med lover og regler.

Hvilke refleksjoner gjør politibetjentene selv rundt begrepet kunnskap? Hvordan kombineres de ulike kunnskapsformer, og hva tenker politibetjentene selv om sin fagutøvelse? Nyansene innen kunnskap, og da rettet mot de samfunnsvitenskapelige fagene, ble et tema jeg ville undersøke nærmere.

2.0 Masteroppgavens problemstillinger

Masteroppgaven sentrerer rundt én hovedproblemstilling. Denne overordnede problemstillingen blir avgrenset og belyst gjennom to underliggende problemstillinger.

Hovedproblemstilling:

Hva kjennetegner politibetjentes forståelse av teoretisk og praktisk kunnskap i koblingen mellom utdanning og yrkespraksis?

Underproblemstillinger:

- På hvilke måter har de samfunnsvitenskapelige fagene ved PHS vært med å forme nyutdannede politibetjenter i yrkesutøvelsen?
- Hvordan forstår politibetjenter sin egen fagutøvelse i lys av erfaringer fra utdanningen?

2.1. Studiets relevans

Politiutdanningens historie starter med utviklingen fra konstabelkurs frem til 2. verdenskrig, for så å gå videre til en toårig etatsutdanning helt frem til begynnelsen av 1990-årene – og videre til en høgskoleutdanning fra 1992 (Hove,2012). Utdanningen ble da treårig med det andre året som praksisår. I 2004 ble utdanningen akkreditert for bachelorgrad (Ellefsen,2021). Akkrediteringen kom som en følge av at høgskolen hadde klart å oppfylle kravene til NOKUT¹ga.

En mer utdannet, kritisk og kravstor befolkning i et samfunn med økende grad av kompleksitet, lanseres gjerne som de strukturelle forklaringene på at det ikke lenger er tilstrekkelig med en politiutdanning som bare hviler på erfaringsbasert kunnskap (Aas,2019). Kravet om at kunnskapsbasert politipraksis skal støtte seg til forskning har eskalert i politiutdanningens historie (Ellefsen,2021).

I denne oppgaven har jeg hatt et ønske om at dette studiet skal være med å belyse viktige sider ved utdanning generelt. Er det samsvar mellom teoretisk utdanningsløp og den praksis som møter nyutdannede i det praktiske arbeidet? Akademiseringen av profesjonsfagene har vært et aktuelt og omdiskutert tema over tid. Sykepleierfaget og lærerutdanningen er eksempler på

¹ Norsk organ for kvalitet i høyere utdanning (NOKUT)

dette, i likhet med politiutdanningen (Regjeringen,2008, s.3). Politiutdanningen har tatt store og omfattende grep. Disse grepene er relevant for organisasjonen for å lykkes både nasjonalt og i en stadig mer global verden, er grepene viktige for hver og en av oss som hver dag har nytte av et politi som bidrar til trygghet og sikkerhet for innbyggerne. Hvilket innhold utdanningen skal ha for å skape en best mulig profesjonsutøvelse vil nok stadig forandre seg i takt med samfunnet. I denne oppgaven vil jeg gjennom intervjuer forsøke å få innsikt i hvordan nyutdannede politibetjenter selv reflekterer over ulike kunnskapsformer som har vært med å prege utdanningsløp og yrkesutøvelse.

2.1.1 Annen relevant forskning

«Kampen om norsk politiutdanning»

Dette studiet omhandler i stor grad profesjonsstudier som område, og ofte har tradisjonsbundne yrker blitt forbundet med profesjonsbegrepet. Aas (2019) har i sine studier sett nærmere på politiyrket som profesjon. I artikkelen «Kampen om norsk politiutdanning» setter han søkelys på utviklingen av politiyrket og de spenninger som har vært knyttet til dette historisk sett. Metodisk er denne artikkelen kvalitativ basert på dokumentstudier som sekundærdata. Datamaterialet er hentet fra fire rammeplaner og rapportene bak rammeplanrevisjonene i 2007, 2014 og 2019 (Aas,2019, s.2). Politiutdanningen har gått fra en etatskole med lite vekt på forskningsbasert kunnskap til en høyere utdanning med et bredt teoretisk og praktisk grunnlag for et yrkesliv i politiet. Hvilken kunnskap skal vektlegge i utdanningsløpet? Aas ser også på utviklingen i nyere tid der dreiningen går fra bredde til andre mer spesifikke krav. Til tross for at generalistkompetansen er et uttalt ideal for politiyrket har også krav til spesialisering økt i de senere år (Aas,2019). Dermed oppstår det en spenning mellom bredde og dybde i utdanningen, der den dominerende motsetningen har dreiet seg om hva slags kunnskap som skal prege utdanningen. Mer presist handler dette om i hvilken grad kunnskapen som formidles i utdanningen først og fremst skal være erfaringsbasert eller forskningsbasert (Aas,2019).

Fire temaer har vært gjenstand for omfattende diskusjoner i samtlige revideringer av politiutdanningen: 1. Bredde eller dybde i politiutdanningen? 2. Forberedelser til første dag på jobb etter endt utdanning eller til en lang politikkariere? 3. Profesjonssøyler eller fagsøyler i utdanningen? 4. Akademisk eller operativ praksis i sentrum for utdanningen? (Aas,2019).

Tema 1 omhandler mer konkret i hvor stor grad kunnskapsnivået skal være generelt eller i retning av mer spesialisert kunnskap, og viser til Birkeland (2007), som mener en generalist er

spesielt dyktig på «generell kunnskap og generelle ferdigheter». Samtidig er behovet for spesialisering til stede, og da knyttet opp mot den teknologiske utviklingen, nye kriminalitetsformer, nye måter å begå kriminalitet på og økte forventninger til politiets løsninger (Politidirektoratet, 2008). Slik det er nå blir breddekunnskaper dermed en forutsetning for dybdekunnskaper, nettopp fordi fagfeltene i politiets praksisfelt er vevd nøye sammen (Aas, 2019, s.5).

Tema 2 dreier seg om i hvor stor grad de nyutdannede er forberedt på yrkesutøvelsen eller om opplevelsen blir et praksissjokk. Her bruker Aas (2019) begreper som «ferdigvare» og «halvfabrikata» for å vise til hva tilfellet er rett etter endt utdanning, og trekker frem at det mest realistisk er «halvfabrikata» som i en modningsprosess behersker de praktiske oppgavene som yrket krever. Han viser også til at dette gjelder andre profesjonsyrker også.

Tema 3 om profesjonssøyler eller fagsøyler knyttet opp mot rammeplanene, viser en dreining fra fagsøyler i 1993² med Politifag, Juridiske fag og Samfunnsvitenskapelige fag og språk (Politihøgskolen 2000) til rammeplanen fra 2007 der profesjonssøyler med fem hovedområder ble iverksatt. Hovedområdene var Politi og samfunn, Metode, Operative oppgaver, Forebyggende oppgaver og Etterforskning (Politihøgskolen,2007). Tanken bak var en mer profesjonsspesifikk retning der det muliggjorde for en spesialisering innenfor ett eller flere av hovedområdene etter endt utdanning (Aas,2019). Målet var også en tverrfaglig styrking der lærergruppene så seg selv som politiutdannere mer enn å bare formidle og undervise i sitt fagfelt (Aas,2019). Samfunnsviterne fryktet imidlertid at politipraksisen skulle dominere hele kunnskapsinnholdet i politiutdanningen, og at fagets egenart ble forvitret. I den forbindelse ble det satt ned en arbeidsgruppe³ som definerte idealet for politigeneralisten i to ledd (Aas,2019). Generalist 1-kompetansen innebærer hva politiet gjør, eksempelvis ha kunnskaper og ferdigheter til å løse de dagligdagse gjøremålene (Aas,2019). Generalist 2- kompetanse går på hva politiet er, eksempelvis rolleforståelse både fra innsiden, politiblikket, og utsiden, i et samfunnsperspektiv (Aas,2019). Beherskelsen av disse to leddene samlet vil klassifisere for en komplett politibetjent. Oppfyllelse av læringsmålene innenfor de ulike profesjonssøylene er det avgjørende, ikke hvilke fag det konkret stammer fra (Politihøgskolen 2018a).

Tema 4 er et spørsmål om det er akademisk eller operativ praksis som er i sentrum for utdanningen? Her viser Aas blant annet til Thorsen og Christensen (2018) som omtaler

² Politiskolen ble til politihøgskolen i 1992.

³ Arbeidsgruppen

koblingen «teori og praksis» som noe forslitt, men heller se disse to størrelsene som innlemmet i hverandre. Det fremgår også at en mer nyansert måte å se på utviklingen av profesjonell kompetanse er som et samspill av ulike kunnskapsformer.

Kritikken mot akademiseringen av flere av yrkesgrupper, har gått på at det skaper avstand mellom utdanningen og praksisfeltet (Aas,2019). Det blir også trukket frem at mange av studentene har problemer med å trekke linjer mellom vitenskapelig forskning og praktisk yrkesutøvelse (Aas,2019). Aas viser også til Heggen (2010) som reiser tvil om nytteverdien av vitenskapelig kunnskap i ulike profesjonsutdanninger, og viser til at denne kunnskapen kan la seg nyttiggjøre bare hvis den er spesifisert og tilpasset konteksten den skal være i.

Kvalitetsundersøkelse

Aas (2014) kom også noen år tidligere med en kvalitetsrapport med tittel «Politiutøverens syn på politiutdanningen». Bakgrunnen for dette prosjektet var en evaluering av politiutdanningen, og det ble sett nærmere på hva politiutøvere mente om utdanningen for politiyrket (Aas,2014). Dette var en kvalitativ undersøkelse med hovedsakelig bruk av fokusgruppe- intervjuer med nyutdannede politibetjenter, og ledere, fra fire politidistrikt (Aas,2014). Problemstillingene omhandlet hva slags kunnskap de operativt benytter i sin yrkesutøvelse, og om politiutdanningen var tilstrekkelig og ga en relevant kunnskapsplattform for det operative politiarbeidet. Det ble også sett på overgangen fra høgskole til politiyrket og om det var forbedringsmuligheter for politiutdanningen (Aas,2014). Aas (2014) benyttet seg blant annet under intervjuene av en metode der han kom med påstander for å få bekreftet eller avkreftet egne antagelser. Ut fra hvilken kunnskap politibetjentene bruker i sin yrkesutøvelse svarer informantene helt i stor grad at det er tause, implisitte og personlige kunnskapsformer som de operative ledes av, der den sunne fornuften, magesfølelsen, intuisjonen og improvisasjonen råder. Likevel er ikke denne kunnskapstypen upåvirket av formalisert og standardisert skolekunnskap (Aas,2014, s.63). Problemstillingen som dreide seg om politiutdanningen ga en tilstrekkelig kunnskapsplattform var myntet mest til lederne, og da i form av hvordan de opplevde at de nyutdannede fungerte i politiyrket. Lederne opplever nyutdannede som kunnskapsrike, lærevillige, gode til å kommunisere, flinke til å leve seg inn i andres situasjon og med gode holdninger (Aas,2014, s.64). Funn fra spørsmål om overgangen mellom høgskolestudier og politiyrket viser at nyutdannede betjentene heller mot en oppfatning av at utdanningen var mangelfull i forhold til oppdrag som de hadde vært nødt til å håndtere i den operative tjenesten. Mange av dem fortalte også om overgangen fra studietilværelse til

yrkesutøvelse som et «praksissjokk». Det fremkom også at det var for lite praktisk trening under utdanningen, manglende kobling mellom teori og praksis og et for teoritungt studieinnhold (Aas,2014, s.65). Den siste problemstillingen pekte på forbedringsmuligheter for politiutdanningen, og her ble det etterlyst mer øvelse, bedre koblinger mellom teori og praksis og et større søkelys på livsviktig kunnskap i tidskritiske situasjoner (Aas,2014, s.66).

Kvalitet i utdanningen

Aas, Thomassen og Sund har i artikkelen «Holder norsk politiutdanning mål?» (2021) sett nærmere på PHS sine kvalitetsundersøkelser, og fant at disse var i krav med NOKUT, (NOKUT er et nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen) sine krav til utdanningen.⁴ (Aas et al.,2021). Ledere og nyutdannede har ved hjelp av spørreskjema blitt spurt om de følte seg tilstrekkelig forberedt til politiyrket gjennom utdanningen sin. I 2007 ble det igangsatt store rammeplanendringer som blant annet innebar at fagsøyler gikk over til profesjonssøyler for å styrke det tverrfaglige fokuset i politiutdanningen (Aas et al.,2021). Det innebar blant at det ble et økt samarbeid mellom teoretiske og praktiske fag. Kort oppsummert mener både ledere og nyutdannede at den relasjonelle kompetansen er høyere enn de fysiske og mer håndfaste kompetanseområdene (Aas et al.,2021). I tillegg kommer det frem av artikkelen at evnen til egenutvikling og videre læring i yrket blir nedtonet i denne undersøkelsen.

En studie som jeg vurderer som særlig relevant for Hove (2012) undersøkte nytilsatte politibetjenter sine kompetansebehov, og hva de selv anså som de viktigste kompetanseområdene. De var også opptatt av å kartlegge i hvilken grad de opplevde å ha opparbeidet seg denne kompetansen via bachelor utdanningen sin (Hove, 2012). Nedenfor har jeg tatt med et utdrag fra resultatene⁵ som kom frem i studiet (Hove,2012, s.83).

⁴ I NOKUT's gjennomgang av sykepleierutdanningen i 2004-05 det ble konkludert med at fagområdet ikke var tilstrekkelig akademisk forankret på ønskelig nivå. Dette skapte en norsk debatt som tok for seg flere av profesjonsfagene.

⁵ Hele søylen viser behovet for kompetanseområdet i yrket. Den venstre delen av søylen viser i hvor stor grad en har tilegnet seg denne kompetansen i utdanningen. Høyre del av søylen viser gapet mellom behov og tilegning. Bruk av skala fra 0-4 hvor 0 angir lav verdi og 4 angir høy verdi. N=298. Forskjellen mellom vurdering av kompetansebehov og tilegnet kompetanse er signifikant for alle kompetanseområder (0,05 nivå) sett bort fra kompetanseområdet Innsikt i regler og bestemmelser. Signifikansnivå er analysert ved å sammenlikne konfidesintervall (Hove,2012, s.83).

18 kompetanseområder; behov versus tilegning

Studentene ved Politihøgskolen har i flere år oppgitt at behovet for praktisk kompetanse er sterkt, de lærer best gjennom praksis og praktiske øvelser enn gjennom auditorieundervisninger og litteraturstudier (Hove,2012). Erfaringsbasert kunnskap står også sentralt i politiet. Dette kommer frem i intervjuer i Politidirektoratets tidsskrift Magasinet Norsk Politi (2010, s.1). Det er kanskje mer overraskende at kandidatene oppgir størst læringsutbytte innen relasjonell kompetanse (Hove,2012). Muntlig kommunikasjonsevne blir ansett som en kompetanse av størst betydning i yrkesutøvelsen, men blir betegnet som det de har tilegnet seg minst kunnskap om sammenlignet med de andre relasjonelle kompetansebehovene (Hove,2012). Innsikt i regler og bestemmelser er det området de har tilegnet seg mest kunnskap om gjennom utdanningen.

I en kvalitativ studie ville Hoel og Christensen (2016) undersøke hvorvidt valget om å bli politi inneholder en etisk dimensjon fordi det har vært lite undersøkt i forskningslitteraturen, og da får vi ikke en helhetlig forståelse av hvem politistudenten er, hvem de ønsker å være, og hva som motiverer dem. Vi trenger derfor mer kunnskap om politistudentenes idealer og verdier (Hoel&Christensen,2016, s.30). Politistudenters erfaringer er betydningsfulle for hva de lærer. Dette påpeker også Finstad (2011).

Resultater av studentenes motivasjoner for å velge politiyrket viser at motivasjonen særlig er knyttet opp mot studentenes egne livserfaringer (Hoel & Christensen,2016). En annen motivasjon hos ferske politistudenter var at de ønsket å bli politi for å bidra til et tryggere samfunn (Hoel & Christensen,2016). De hadde et ønske om å gjøre noe meningsfullt for seg selv og samfunnet, og der de kunne ivareta sine allerede etablerte egenskaper. På den måten vil de i enda større grad erfare tilkobling til profesjonsetiske verdier de skal jobbe ut fra og det samfunnet de skal delta i (Hoel & Christensen,2016).

3.0 Metodisk tilnærming og gjennomføring

Hovedmålet med denne masteroppgaven er å gjennomføre et selvstendig forskningsarbeid, av mine problemstillinger: Hva kjennetegner politibetjentes forståelse av teoretisk og praktisk kunnskap i koblingen mellom utdanning og yrkespraksis?

Underproblemstillinger:

På hvilke måter har de samfunnsvitenskapelige fagene ved PHS vært med å forme nyutdannede politibetjenter i yrkesutøvelsen?

Hvordan forstår politibetjenter sin egen fagutøvelse i lys av erfaringer fra utdanningen?

Ovenfor har jeg vist at mye av forskningen som er relevant for mitt tema er basert på kvantitative metoder. Jeg har derfor valgt en annen tilnærming, som kan gi mer utfyllende fortellinger om erfaringer fra utdanning, praksis og yrkesutøvelse.

Jeg valgte å gjennomføre deler av den kvalitative intervjustudien ved bruk av digitale intervjuer over internett, av flere grunner. For det første var det tidsbesparende, siden jeg hadde mulighet til å nå ut til flere kandidater over et større område uten å ha reisekostnader. For det andre tenkte jeg at terskelen for å si ja til å la seg intervju kunne bli lavere. For det tredje følte jeg motivert til å kombinere en nyere metode for intervju med den mer tradisjonelle formen for intervju.

De resterende intervjuene jeg gjennomførte var ved fysisk oppmøte, og da ble det noe reising. Jeg måtte sette av lengre tid, samtidig var det greit å slippe å bekymre meg for det rent tekniske. Jeg hadde med lydopptaker som var veldig enkel å bruke, utover det var det kladdebok, penner og et utskrevet eksemplar av intervjuguiden.

En fordel med digitale-, og fysiske intervju var å få anledning til å følge opp med spørsmål der det var naturlig eller hvis vi misforsto hverandre. Det virket også spennende å ha samtaler med fremmede mennesker der det stilles store krav til hvordan min rolle som intervjuer. Informantene forteller sine historier, og jeg ønsket, å skape et sluttprodukt preget av validitet og transparens.

3.1. Kvalitativ metode og tilnærming

Gjennomføringen av intervjuene ble gjort dels via digital plattform (Teams) og dels ved fysiske møter. De digitale intervjuene ble gjennomført synkront, det vil si at forsker og informant var på nett samtidig (Tjønndal & Fylling,2021, s.39). Årsakene til at det ble en kombinasjon av fysiske intervju og digitale intervju var fordi jeg ønsket at informantene kunne få velge det alternativet som passet best for dem, jeg lot dermed valget av Teams eller personlig møte være opp til informantene.

Den kvalitative forskningen er mangfoldig (Tjora,2021, s.12), og veksler mellom innlevelse og kreativitet på den ene siden, og struktur og systematikk på den andre siden. Den kvalitative metoden bygger på teorier om hermeneutikk, en form for fortolkning og menneskelig erfaring, fenomenologi (Tjora,2021). Dette innebærer at fokus er på studiesubjektets perspektiv, hvor man gjennom intervjusamtaler kommer nært innpå informantenes erfaringer.

3.1.1 Forskningsdesign – semistrukturert intervju

Jeg utarbeidet en semistrukturert intervjuguide, med forhåndsdefinerte temaer, men samtidig en blanding av åpne og spesifikke spørsmål. Begrunnelsen for dette var at det ville gi bedre sammenligningsmuligheter i analysearbeidet. I tillegg tenkte jeg at det ville gi mer kontroll over tidsrammen for intervjuene, noe som fungerte godt selv om jeg i noen tilfeller benyttet mer tid enn det jeg først beregnet.

Intervjuguiden ble jobbet med i flere prosesser. Første utkast ble utarbeidet for å legges ved når jeg meldte inn forskningsprosjektet til SIKT⁶. Andre utkast ble til etter at jeg fikk lest mer om profesjonsstudier, pensum og litteratur til studenter ved politihøyskolen, B1 og B3⁷.

Jeg gjennomførte først et pilotintervju med en erfaren politibetjent som jobber operativt. Formålet med dette var å kvalitetssikre at spørsmålene ble oppfattet forståelige, relevante og i tråd med tema og problemstilling. Ferske forskere vil ha stor nytte av å gjennomføre noen pilotintervju i forkant av datainnsamlingen (Tjønndal & Fylling,2021, s.129). Denne formen for kvalitetssikring kan også kalles pretest, og kan være med å forebygge problemer med

⁶ Til vurdering hos personvernombudet.

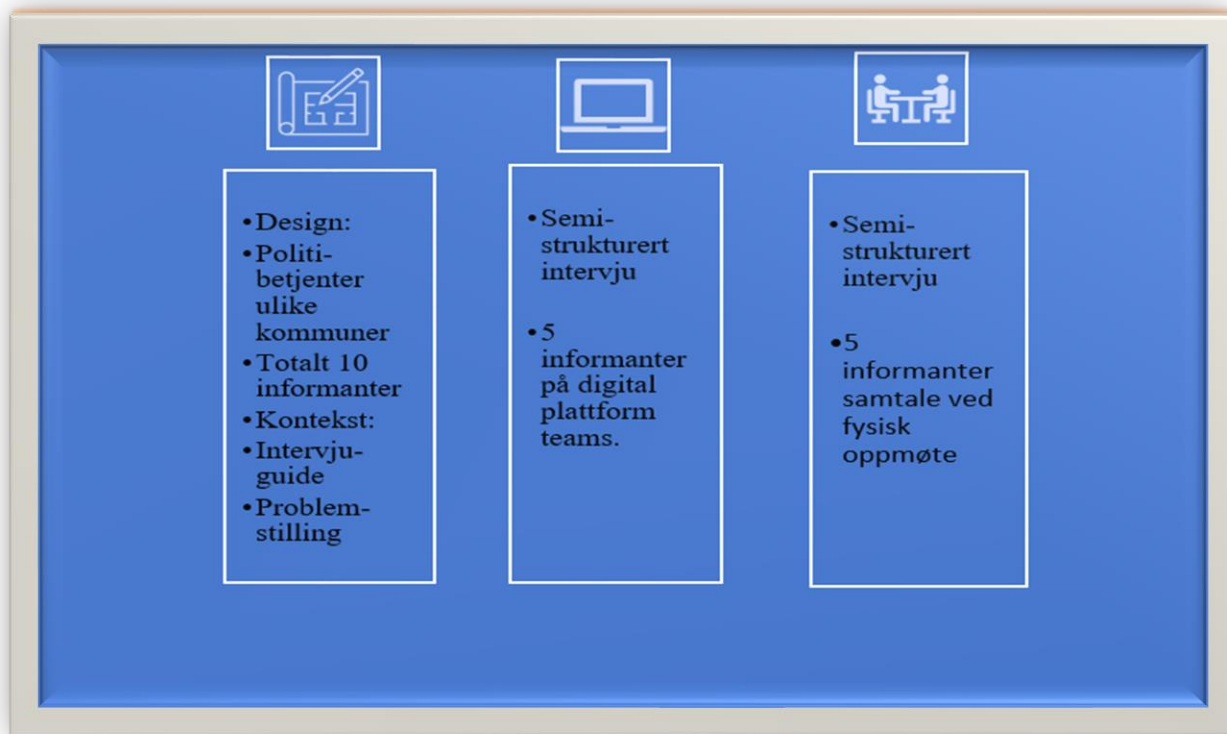
⁷ Pensum for første studieår og tredje studieår ved Bachelorutdanningen ved PHS.

spørsmål og teste det praktiske opplegget (Barstad, 2021, s.151). Etter litt ny redigering, sto jeg klar med en ferdig intervjuguide som skulle benyttes til å gjennomføre selve intervjustudien.

I intervjuguiden ble det vektlagt at kandidatene skulle få anledning til å fortelle om egne tanker og refleksjoner, men også enkelthendelser og episoder som har hatt betydning så langt i yrkeskarrieren og under utdanningsløpet. Intervjuguidens innhold ble utarbeidet på en måte som kunne bidra til at det kom frem hva politiet gjør, men også hva politibetjenten/politiet er. Jeg ville med ulike innfallsvinkler få materiale til mine problemstillinger. Et konkret eksempel på et spørsmål fra intervjuguiden er «hvordan foregår kompetanseutvikling i praksis for relativt nyutdannede politibetjenter?». Formuleringen av spørsmålet håpet jeg kunne gi konkrete svar, men også få frem hva informantene legger i praktisk kunnskap.

Tidvis i kodingen ble jeg også undrende på hvordan min rolle som forsker var. Hadde jeg fått rikere data hvis jeg hadde opptrådt annerledes? Hadde jeg en tilstedeværelse som fikk dem til å si mer eller mindre enn det de hadde tenkt på forhånd? En annen begrensning ved oppgaven er at jeg har undersøkt hva som allerede finnes av forskning om temaet, men det kan være viktig forskning jeg har oversett som kunne vært med å forsterke mine funn, eventuelt svekket dem. Mye av tidligere forskning er gjort av forskere innen politiet eller som har erfaring innen yrket. I mitt tilfelle har jeg ingen av delene. Det kan være positivt å få «nye øyne» på organisasjonen, men det kan også resultere i at jeg mangler grunnleggende kunnskap og erfaring, noe som gjør at jeg ikke evner å få et godt helhetsbilde av oppbyggingen og strukturen til PHS og politietaten. Det faktum at jeg ikke har noen form for erfaring med politiyrket, og fortalte til informantene at jeg var lærer på en videregående skole kan også ha hatt innvirkning. Ville de ha brukt annen fagterminologi og fortalt om situasjoner på en annen måte hvis vi hadde samme yrkesbakgrunn eller hvis jeg var forsker ved PHS?

Slike spørsmål opptok meg litt i denne delen av arbeidet, og jeg angret litt på at jeg ikke spurte litt om det etter at det «formelle» intervjuet sånn sett var over, men hadde under intervjuene hatt en sterk intensjon om å være tillitsfull og skape en opplevelse av at jeg ikke var ute etter bestemte svar.

Figur 1: Visuell fremstilling av designet på datainnsamlingen

3.1.2 Utvalg av informanter

I kvalitative intervjustudier er hovedregelen å velge informanter som kan uttale seg om det aktuelle fenomenet på en reflektert måte (Tjora, 2017, s. 130). Dette kalles et strategisk utvalg og bygger på at man velger ut de som er mest relevant for studien. Utvalget ble i stor grad definert før jeg startet dataproduksjonen, både antall og hvilke kategorier som skulle være representert. Jeg la vekt på å rekruttere politibetjenter av ulikt kjønn, og fra flere kommuner i landet slik at jeg kunne få innblikk i ulike jobbkulturer og også ulike studiesteder. Informantene er alle etnisk norske, men hadde i utgangspunktet satt opp en planskisse på at jeg ville tilstrebe å få informanter med innvandrerbakgrunn og etnisk minoritetsbakgrunn.

Siden problemstillingen for studien er erfaringer med forholdet mellom utdanning og yrkeserfaringer var det viktig for meg at informantene var relativt nyutdannede. I utgangspunktet hadde jeg derfor definert «nyutdannede betjenter» som mitt inklusjonskriterium, og tenkte da utvalg av informanter som hadde avsluttet utdanningen sin inntil to år tidligere. Etter hvert endret jeg dette til avsluttet utdanning inntil 5 år tidligere, på

grunn av at jeg hadde vansker med å skaffe tilstrekkelig antall informanter innenfor den første definisjonen om 2 år siden endt utdanning.

Jeg startet rekrutteringsprosessen ved å kontakte ulike ledere på politistasjoner og lensmannskontorer, og ba dem om å videresende e-poster til sine aktuelle ansatte. Jeg la ved informasjon om hva henvendelsen gjaldt, samt intervjuguide og samtykkeerklæring. Noen informanter ble også rekruttert gjennom en snøballstrategi, ved at jeg spurte de jeg allerede hadde intervjuet om de hadde tips til andre jeg kunne kontakte. Ideelt sett ville jeg gjerne kontaktet politibetjentene direkte, men av personvern hensyn kunne jeg ikke få tilgang til tidligere studenter ved de ulike politihøgskolene. Det å rekruttere informanter gjennom å kontakte ledere ved enheten har alltid fordeler og ulemper. Fordelen er at de kjenner sine ansatte og kan fungere som en døråpner inn i et for meg ukjent felt, men samtidig kunne man risikere at enkelte informanter følte de burde stille til intervju. Jeg opplevde likevel at det var en åpen dialog med informantene hele veien, og de som takket ja til intervju, virket motiverte og godt forberedt til å dele tanker og erfaringer med meg.

3.1.3 Forskerrollen og etiske overveielser

Etiske overveielser gjennomføres før, gjennom og etter at forskningsprosessen er gjennomført. Målet er å utvikle forskningsetisk refleksivitet. Mitt valg falt på kvalitativ metode, så tidlig i prosessen sendte jeg inn søknad inn til NSD, og fikk godkjenning. Fra 1. januar 2022 ble Norsk senter for forskningsdata (NSD) en del av Sikt- kunnskapssektorens tjenesteleverandør (Sikt.no, 2022)

For å få tak i den kunnskapen man vil ha gjennom kvalitativ metode, er man avhengig av mennesker som deler sine erfaringer, sin livssituasjon. Det betyr at de menneskene det gjelder, skal oppleve at de blir godt ivaretatt når de bidrar til forskning (Dalland, 2017, s. 235). Selv om jeg i dette prosjektet ikke har vært på jakt etter personlige opplysninger av sensitiv karakter, vil det likevel være mange forhold man må tenke over og ivareta. Frivillig deltakelse er en av dem. Informantene ble spurt, og fikk tilsendt informasjonsskriv om formål og intervjuguide før jeg fikk en endelig bekreftelse på om de ble med på intervjuet. Anonymitet og konfidensialitet er en annen viktig side. Jeg har vært nøye med at informantene ikke skal kunne identifiseres. Den siste delen vil være å slette data etter endt behandling.

3.1.4 Subjektivitet og generalisering

Har jeg erfaringer som kan påvirke resultatet? Dette tenkte jeg mye på når jeg skulle velge tema for oppgaven, og det var en av grunnene til at jeg landet på å se nærmere på et utdanningsløp og ei yrkesgruppe som var utenfor mitt eget felt. Jeg var opptatt av at jeg ikke skulle være forutinntatt eller tro at jeg satt med mange svar på forhånd. For meg ble det viktig, og det følte motivierende å basere seg på ny kunnskap og fakta uten å ha egne erfaringer innen temaet jeg skulle se nærmere på. Samtidig gikk jeg ikke inn i dette arbeidet objektivt og verdifritt. Jeg jobber selv som lærer, så det er naturlig at mitt yrkesvalg vil prege hvordan jeg tenker, og at min forforståelse kan være preget av det. Jeg er opptatt av et godt læringsmiljø, trivsel, relevant undervisning, konkrete tilbakemeldinger og elevmedvirkning. Dette fokuset er sterkt, og har nok preget dette forskningsarbeidet til en viss grad.

Generaliserbarhet er knyttet til forskningens relevans utover de enheter som er undersøkt (Tjora,2021, s. 79). Å jobbe med en masteroppgave er en prosess i seg selv der du skal lære underveis, og bli bevisst i dine valg. Jeg håper mine analyser og resultater kan skape en nysgjerrighet til tema og problemstilling. Det viktigste for meg er at jeg klarer å skape troverdige resultater, altså godt begrunnende tolkninger gjort ved systematiske analyser av empiriske data (Tjora,2021, s. 87). Det er viktig at forskeren i første omgang selv redegjør for slike kvalitetsvurderinger i egen forskning (Tjora,2021, s. 87). Gjennom å være bevisst sitt valg rundt teori og metode, vil leseren kunne ta stilling til oppgavens relevans og gyldighet (Tjora,2021, s. 87).

3.1.5 Validitet og reliabilitet

Validitet handler om hva jeg anser som relevante data, og om disse dataene er i samsvar med min problemstilling. Metodisk treffsikkerhet med utgangspunkt i problemstilling og forskningsspørsmål vil alltid veie tungt (Tjora,2021, s. 81).

Reliabilitet i kvalitativ forskning må komme til syne ved å forklare fremgangsmåten, og gjøre forskningsarbeidet mest mulig transparent. Jeg har forsøkt å forklare metoder for innsamling og analyse av data på en troverdig måte, og jeg viser til tidligere forskning fra flere uavhengige forskere innen samme tema for å bygge opp under mine resultater.

3.1.6 Analysestrategier

Med utgangspunkt i empirisk materiale, som i dette tilfellet er intervjuer, kommer dette underkapitlet til å vise veien fra intervjumateriale til ferdigstilt analyse.

Etter gjennomføringen av intervjuene har det vært en utfordring å forholde seg til en stram linje med tanke på hva man ser etter, da jeg har merket at intervju som metode er utrolig spennende, og man får lyst til å undersøke et bredere felt enn planlagt. Hva slags kunnskap har man så søkt etter?

Når jeg skulle ta fatt på datamaterialet etter endt intervju, så hadde jeg notert ned litt underveis i intervjuet. Bruk av støttenotater som en del av den første beskrivelsen fungerte fint fordi disse små notatene ble benyttet til å minne meg selv på en ide eller en kommentar. Særlig notater om refleksjoner og kommentarer på ting som dukket opp underveis i feltarbeidet. Eksempler på det er hva var det informanten egentlig mente eller sa? Det kunne være personlige reaksjoner på deltakerens bemerkninger eller handlinger. Det kunne være en opplevelse av relasjonen til informanten, og hvis jeg gjorde endringer eller tilføyde noe på intervjuguiden.

Denne formen for støttenotater ble også brukt under transkribering av intervjuene, og blir også omtalt som observatørens kommentarer (Miles, 2020). Der og da kjennes det ut som at man skal huske alt veldig godt, men etter å ha gjennomført første intervju med lite bruk av notater, så jeg nytten av å skrive ned disse refleksjonene. Jeg benyttet meg også av forskerlogg, og mener da ei notatbok som jeg hadde med når jeg ikke var i nærheten av pc. På den måten kunne jeg skrive ned viktige koder eller mønstre i forbindelse med analysearbeidet. Jeg fikk ofte ideer da jeg var passasjer på bilturer, og noterte da ned viktige stikkord for videre framdrift i analyseprosessen. Et konkret eksempel på en forskerlogg jeg noterte ned var:

Gå gjennom deler av materialet på nytt igjen, og lytt på opptak som handler om digital kompetanse. Er det et brudd i måten erfaringsutveksling/kunnskap vanligvis skjer på? Kan det være at de nyutdannede selv sier noe om dette? Sjekk også mer om det er flere ting som de opplever som for teoretisk krevende enn det som står i skjemaet.

(Eget arbeid, 2023).

Jeg jobbet fortløpende med datamaterialet der jeg hadde hele intervjuene på lydopptak. Jeg lyttet et par ganger over hvert intervju før jeg startet jobben med å transkribere intervjuene.

Intervjuene ble gjennomført over en tidsperiode på tre måneder, og transkripsjon ble foretatt mens materialet enda var friskt i minne. Lydkvaliteten på opptakene var stort sett veldig bra, så det forenklet prosessen noe, men jobben med å gå fra lydmateriale til skriftlig tekst var tidskrevende. Alle informantene hadde en dialekt som var forståelig, dermed var det ingen åpenbare språkproblemer.

Intervjuene som ble gjennomført på kommunikasjonsplattformen Teams ble lagret, og der forsøkte jeg å transkribere via plattformen. Det gikk på et vis, men veldig mange av ordene ble ikke fanget opp, og dermed ble teksten usammenhengende og lite forståelig. Det var allikevel en viss hjelp med transkriberingen, og at jeg kunne få teksten intervjuet. Det kom til nytte rett etter hvert intervju, da så jeg over teksten flere ganger for å få et bilde av som gikk igjen av tema og innhold sammenlignet med andre intervju. I tillegg var det mye hjelp i at jeg kunne spole frem og tilbake i intervjumaterialet, og synkronisere teksten hvis jeg ville det. Transkriberingen fra lydopptakene fra de fysiske intervjuene tok lengre tid. Lydopptakeren var enkel med få funksjoner, og jeg fant ingen form for spolefunksjon, dermed ble det litt oppstykket med mange stopp underveis.

En annen ting jeg merket godt i dette arbeidet var at stemningen man hadde opplevd under intervju ble på en måte borte når det ble til en skriftlig tekst, men jeg forsøkte å sitte igjen med en versjon som var slik jeg tolket at relasjonen og stemningen var i løpet av intervjuet. Smånotatene var også til hjelp da. I tillegg har jeg tenkt mye under hele prosessen på hvordan den ferdige analysen og resultatene skal fremlegges. Hvordan ivareta de etiske sidene ved intervju?

3.1.7 Koding – forenkling av et stort materiale

Da jobben med transkripsjon var ferdig og jeg hadde laget litt støttenotater som igjen var basert på notater underveis i intervjuet, så kom jobben med å forenkle materialet. Gjennom koding (Miles; Tjora et. al) har det vært jobbet i flere prosesser. Kodingen har vært induktiv, med det mener jeg koder som har hatt utspring i selve materialet, og deretter utviklet seg til mer teoretiske og analytiske koder.

Disse første syklus kodene kan være enkeltord eller hele setninger (Miles; Tjora et.al). Jeg gikk flere runder med meg selv for å klare å ha problemstilling og forskerspørsmål sentralt. Det var lett å spore av, og finne interesse i deler av transkripsjonen som ikke var så vesentlig for det jeg

var på utkikk etter. I tillegg var jeg opptatt av at disse kodene skulle gjøre neste ledd i prosessen greiere for meg selv. Kodene er heuristisk- en metode for å oppdage (Miles,2020, s. 65). De er også en metode for å holde seg på rett kurs, samt sikre at man holder seg konsekvent til en måte å tenke og strukturere materialet på fra begynnelse til slutt slik at ikke dagsform eller andre forbigående perioder skal være utslagsgivende for hvordan man bearbeider materialet sitt på. Jeg fant også stor nytte i en kodetest som Tjora (2018) presenterte. Den var ment for å avdekke om kodene bare er sortert etter empiri, eller om de er et resultat av empirinær koding (Tjora, 2018). For hver enkelt kode skulle man stille seg følgende spørsmål: Spørsmål 1: Kunne man laget koden før kodingen? a: Hvis ja: a priori (unødig) koding- lag annen kode! b: Hvis nei: Potensielt god empirinær koding (Tjora, 2018, s. 45). Etter disse spørsmålene kom det oppfølgingsspørsmål der hovedessensen var at koden bør gjenspeile konkret innhold fra det som ble sagt under intervjuene (Tjora, 2018). Denne form for test var enkel i bruk, men likevel nyttig fordi jeg tidlig i prosessen begynte med å lage for opplagte koder, men justerte meg inn underveis, og leste meg mer opp på hvordan jeg kunne gå frem.

I andre runde valgte jeg en form for mønsterkoder eller andre syklus koder (Miles,2020, s. 79). Hensikten er nå å gruppere summeringene fra første runde ned til mindre grupper av kategorier eller tema. (ibid). Denne jobben var mer motiverende for nå så man tydeligere at det var visse kategorier og fellestrekk, og når jeg laget skjema og kart ble de mer nyansert enn ved første koding.

Parallelt med denne jobben fortsatte jeg med smånotater, men på en litt annen måte enn tidligere. I starten dreide det seg om å huske stemning, endringer på intervjuguide, noe jeg ville søke opp eller bare et begrep jeg ble nysgjerrig på, men i denne prosessen ble notatene mer dreid i retning av analysen, og hva bør jeg ha med under diskusjon og oppsummering. Det kan sikkert være både og, at jeg ble litt for fokusert på det for det er mulig det hemmet meg litt i nytenkning. Jeg følte meg veldig nøytral med tanke på hva som kom frem av data, jeg hadde ingen ønske om en spesifikk retning på sluttprodukt.

Jeg har hele veien villet at det var datamaterialet som skal være i fokus. Som jeg har vært inne på tidligere, så har målet har vært å etterstrebe å være mest mulig induktiv, men måten å tenke på som fagperson vil prege arbeidet. Det samme synet å tenke om datamaterialet fant jeg i Nilssen (2021) refleksjoner om å gi slipp på teoriene. Hun omtaler det som «merkelapper», og

skriver at hun har ikke bestemt på forhånd disse merkelappene, de speiler kunnskapen og erfaringen forskeren har.

3.1.8 Beskrivende metoder

Etter gjennomgang av materialet, transkribering, utarbeiding av koder og mønsterkoder satt jeg igjen med et betydelig antall koder. Når vi i prinsippet for empirinær koding, vil vi genere et betydelig antall koder, og i neste trinn vil vi gruppere disse tematisk for å begynne å forme en struktur for analysen. (Tjora,2021, s. 49). Disse kodene ble satt sammen i grupper etter tema, Tjora omtaler dette som kodegrupper for å unngå misforståelser (Tjora,2021). Avslutningsvis på denne første runden satt jeg med flere kodegrupper bestående av nøkkelord og nøkkelsetninger. Det ble på mange måter en blanding av «in vivo» koding og beskrivende koder (Miles, 2020, s. 65). Med det mener jeg at kodene underveis i prosessen utleder fra selve dataene, for eksempel det engelske begrepet «case». Jeg valgte å benytte meg av det samme begrepet som informantene hadde brukt fordi det er vanlig å benytte case og casearbeid, men vurderte å omkode det til tverrfaglige, praktiske øvelser, men gikk vekk fra det da jeg mener case er godt innarbeidet som beskrivelse av praktiske øvelser som skal ligne på situasjoner som skjer i virkeligheten. Jeg brukte altså språket og terminologiene som ble brukt av informantene slik at kodene kunne gjenspeile informantenes perspektiver (Miles, 2020). I siste del av analysen kom jeg med egne beskrivelser av hvordan jeg tolket datamaterialet. Ut fra min erfaring og mengde datamateriale ble dette to måter som var greie for meg å gjennomføre, og som gjorde det lettere å forholde seg til en induktiv metode som tar utgangspunkt i det faktiske materialet. Overgangen fra koder til kodegrupper vil dempe den frustrasjonen som kan komme når man føler man drukner i empiri og antall koder (Tjora, 2018, s. 50).

Jeg følte at det da ble lettere å stake ut en kurs, og se løsninger for hvordan, - og hva jeg skulle ha med i analysen. Underveis i prosessen laget jeg også ulike skjema for min egen del, for å holde tråden på at jeg holdt meg til problemstillingene, men også for og ikke skille ut for mye av materialet. Mange av kodene angikk problemstillingene direkte eller indirekte, så kodegrupperingen på disse kodene syntes jeg var litt vrien å få plassert rett.

Jeg hadde diverse «restkoder» også som jeg ville beholde i fall jeg hadde oversett noe eller innså etter hvert at de var viktige.

Hvis datamaterialet hadde vært veldig omfattende, så hadde jeg nok måtte ha vurdert å benytte meg av en sorteringsfunksjon i en programvare. (Tjora,2021). Jeg valgte i praksis å gjøre jobben på papir. De første stegene ble gjort på papir og i Word, men for å få mer full oversikt, så plasserte jeg ut kodene på et bord. Sitater og kodet tekst beholdt jeg på PC slik at det ikke ble så mye å forholde seg til. Metoden jeg benyttet hadde nok egnet seg godt ved samarbeid med andre, (Tjora,2021) noe som ikke var aktuelt i denne anledningen, men hadde vært spennende å teste ut en annen gang.

Figur 2 (se vedlegg 4) viser deler av analyseprosessen. Jeg forsøkte å få samlet koder, mønsterkoder og sitater for å skaffe meg et helhetsbilde før jeg til slutt skilte ut hva som var mest vesentlig ut fra min problemstilling. Store deler av arbeidet er ikke tatt med, men jeg valgte å ta med en liten del av det for å få frem hvordan arbeidsprosessen har vært. Figur 3 (se vedlegg 5) er også et lite utdrag fra arbeidsprosessene under analysearbeidet. Her tok jeg for meg deler av de ulike problemstillingene og trakk inn tema som gikk igjen i det empiriske materialet. Det neste trinnet var å luke bort det som ble irrelevant, og som jeg ikke klarte å finne en god begrunnelse for hvorfor jeg ville ha det med, sett ut fra problemstillingen.

3.1.9 Fra koder til kategorier

Mitt neste steg var en form for matrise der jeg kom frem til ulike kodegrupperinger ut fra datamaterialet. Nå hadde jeg valgt ut hvilke kategorier jeg ville videre med. Utgangspunktet for tema og kategorier var mine problemstillinger som var: Hva er nyutdannede politibetjentes forståelse av teoretisk, - og praktisk kunnskap?

Underproblemstillinger:

- På hvilke måter har de samfunnsvitenskapelige fagene ved PHS vært med å forme nyutdannede politibetjenter i yrkesutøvelsen?

- Hvordan reflekterer nyutdannede politibetjenter over sin rolle som kollega og fagperson?

Ut fra problemstillingene var det begreper, oppfatninger og meninger som gikk igjen blant informantene, og som dannet utgangspunkt for foreløpige funn under analysen i kap.5. Her vil jeg presentere siste del av analysen der jeg ut fra kategoriene har tolket hva informantene har fortalt.

4.0 Teoretiske perspektiver

I dette kapitlet vil jeg starte med å skrive ei innramming om norsk politiutdanning som organisasjon og profesjon. I dette historiske tilbakeblikket har jeg gått helt tilbake til mellomkrigstiden og illustrert viktige trekk ved samfunnet, og den rollen politiet hadde. Dette lange steget tilbake i tid er et bevisst valg å ta med fordi det har hjulpet meg til å forstå årsak-virkning forholdet. Her kommer det tydelig frem utviklingen av ulike kunnskapsformer som har fått dominert i det operative arbeidet. På denne måten har jeg forsøkt å få frem at samfunnet er i rask endring, og utdanningene må holde tritt med denne utviklingen.

Videre i kapitlet trekker jeg inn ulike teoretiske perspektiver som direkte eller indirekte belyser empirien og har bidratt til at jeg har fått et grunnlag til å tolke datamaterialet.

Avslutningsvis i kapitlet vil jeg trekke inn sosiologisk teori som sammen med øvrig teori og tidligere forskning vil trekkes inn igjen i oppgaven drøftingsdel. Jeg valgte å knytte inn teori som omhandlet sosialteori og profesjonsteori. Jeg brukte Goffman sine teorier for å fremme et syn på samfunnet basert på sosial interaksjon mellom mennesker, og ulike måter disse møtene utspiller seg på. Jeg kunne også valgt å vektlegge for eksempel Bourdieu, og knyttet inn ulike typer kapital, og begrepet habitus (Aakvaag, 2008), noe som sikkert ville gjort at oppgaven fikk et annet preg, men jeg ville unngå maktbegrepet og heller sette søkelys på en ren sosialteoretisk retning og fokusere direkte på menneskene foran, - og bak politiuniformen.

4.1 Bakgrunn for dagens politiutdanning

Tiden før-, og etter første verdenskrig var preget av uro og revolusjonære tendenser i Norge, men også i store deler av Europa for øvrig. Revolusjonen i Russland i 1917 med Lenin i spissen førte til store ringvirkninger, og en radikalisering av den norske arbeiderklassen (Bjørnson, 1990, s.480). Tyskland førte en ubåt-krig som skapte store følger i et land som Norge der vi var og er veldig avhengig av import av ulike råvarer (Bjørnson, 1990, s.480).

Tyskerne senket båter som støttet engelsk allianse, men etter hvert gikk det over til en uinnskrenket ubåt-krig. Skip med forsyninger inn til landet vårt ble senket, og mange mødre mistet sine sønner I kontrast til dette var de skyhøye utbyttene på aksjemarkedet for de som hadde satset på de båtene som kom frem (Bjørnson, 1990, s.482). Dette skapte mistro og uro. En annen konsekvens av dette var at matforsyningene uteble, og sult i kombinasjon med høyere priser og høy arbeidsledighet som følge av nedbemanning er oppskriften på opprør, og i dette

tilfellet revolusjonære tendenser. Arbeiderbevegelsen var på denne tiden sterkt antimilitaristisk. I 1917, revolusjonsåret, skulle det være eksersis på Drevjemoen i Helgeland. Angivelig ledet av en Johan Medby fra Saltdal ble det gjort opptøyer i leiren. For dette fikk Medby og mange andre rekrutter straff. Etter dommen, og før soning, fikk Medby arbeid i Sulitjelma (Skogheim, 1973).

Sulitjelma var på denne tiden en av Norges største arbeidsplasser, med gruve drift som utvann kobber, svovelkis og sink. Samfunnet i Sulitjelma var lite, og hadde isolert beliggenhet, men vokste raskt til å bli et storsamfunn. Forholdene for arbeiderne var svært primitive, og arbeiderne var radikale, og med inspirasjon fra Russland, ble det opprør. Politifolk ble sendt for å arrestere Medby, men ble stoppet av de organiserte arbeiderne. Lensmannen, som bar våpen, fikk heller ikke stanset opprøret (Brenne; Høiberg; Orestad, 1959). Militæret ble satt inn, og i kombinasjon med politimenn, som skulle utføre selve arrestasjonene, fikk de satt en stopper på aksjonen, men i dette tilfellet var opprører/militærnekte rømt, så selve arrestasjonen skjedde i Saltdal kommune (Brenne; Høiberg; Orestad, 1959, s. 121). Lignende hendelser som dette skjedde flere steder i landet, også i nabolandene Sverige og Finland (Skogheim, 1973).

Polititjenestemann Ivar Orestad, som deltok under disse opptøyene før militærets ankomst sa selv dette om saken: «Men for oss fåtallige politifolk, som hadde den sure oppgaven å håndheve norsk lov og rett og ble bokstavelig talt slått ned «og trådt med jernskodd hæl», var det slett ikke noe særlig morsomt» (Brenne et.al., 1959, s. 121).

I denne perioden er norsk politiutdanning tuftet på en erfaringsbasert utdanning med hovedsakelig praksis som metode for å lære sine fagfelt. Ga første verdenskrig, revolusjonen i Russland og en generell uro i Europa grobunn for en mer kompleks kompetanse, økt bemanning og ny reform for å opprettholde lov og orden?

4.1.1 Veien mot en mer akademisk utdannelse

Under den dansk-norske enevoldsstaten fikk de fire stiftsbyene politimesterembeter, hhv Trondheim i 1686, Bergen i 1692, Christiania i 1745 og Christiansand i 1767 (Ellefsen, 2021). Politimestrene skulle ivareta kongens ordensregler, og bøtelegge brudd på reglementet. Hjelperne til politimestrene ble kalt politibetjenter (Ellefsen, 2021). Fogdene med lensmennene

som hjelpere hadde samme arbeidsoppgaver som ellers i landet. Det var altså ingen formelle krav til utdanning, men kongen valgte politimestre med bakgrunn fra borgerskapet eller menn med militær bakgrunn (Ellefsen,2021). Politibetjentene derimot var av lavere sosiale lag, og ofte ble det bare ansatt noen få betjenter for å holde kostnadene lave. Hvis det var behov for mer assistanse ble byens vektere bedt om å bistå (Ellefsen,2021).

Ved unionsskiftet i 1814 ble det ikke gjort store endringer selv om den svenske kongen med norsk regjering, hadde et ønske om reformer. I 1842 ble politimestrene og inspektørene fortsatt lønnet av staten, men politibetjentene ble lønnet av kommunen, og byrådet styrte hvor mange betjenter som skulle ansettes. Lønningene og arbeidsforholdene varierte mye fra kommune til kommune. I tillegg var manglende opplæring en sentral årsak til at det i perioden kunne oppstå misnøye. Norsk politiforbund ble opprettet i 1905, samme år som unionsoppløsningen med Sverige, og i denne perioden var det ønske om lovfestet krav om fagutdanning slik at ikke juristene skulle ha monopol på politifullmektig- og politiassistentstillinger. (Ellefsen,2021).

Politibetjent Redvald Larsen skrev et innlegg i «Morgenavisen» 17. september 1918 der han etterspurte fagskoler for politiet (Ellefsen,2021). Den samme politibetjenten var en av de sentrale forkjemperne for en statlig politiutdanning (Ellefsen,2021).

Statens politiskole ble opprettet i 1920, og målet om en kombinasjon mellom teoretisk utdanning og praktisk ferdighetstrening var i denne runden oppnådd. Samfunnet i 1920- og 30-årene var som tidligere oppsummert preget av uro i Norge, men også i store deler av Europa. Dette fikk følger og ringvirkninger sosialt, politisk, økonomisk, kulturelt og teknologisk. Politiets rolle ble stadig satt under lupen. Politisk ble det uenigheter om hvor stor grad av makt som skulle benyttes for å opprettholde lov og orden. Også innad i politiet var dette et sentralt spørsmål. Militæret hadde under mange demonstrasjoner måtte bistå, så i perioden ble utdanningen forlenget fra tre til seks måneder⁸, og i tillegg fikk utdanningen et mer militært preg (Ellefsen, 2021).

⁸ Utvidelsen av politiutdanningen fant sted i 1928. 1920- og 30-årene var preget av økonomisk krise, høy arbeidsledighet, streiker og demonstrasjoner, og dette fikk ringvirkninger på politikken og på hvordan politiets rolle skulle være i denne samfunnsutviklingen (Ellefsen,2021).

4.1.2 Mellomkrigstiden- oppgangstid og nedgangstid

Kravet og ønsket om en statlig politiutdanning var innfridd, og forventningene til en periode med ro og oppgangstid var til stede. Økonomien blomstret, og stadig ble nye reformer iverksatt. Norsk kultur var i endring. Norge var blitt selvstendig nasjon i 1905, og veien mot å rendyrke hva som Norge som nasjon sto for kunne fortsette.

Under første verdenskrig ble det som tidligere nevnt spekulert i aksjemarkedet, og en av flere konsekvenser var at samfunnet ble mer klassedelt. Børskraket i 1929 ble en stor internasjonal krise som også fikk store følger i Norge (Ellefsen, 2021). Å drive sparepolitikk samtidig med et ønske om videre profesjonsutvikling var krevende. Yrkesgrupper ble satt opp mot hverandre i kampen om knappe ressurser.

«Hvorfor skulle Stortinget bevilge mer penger til Statens politiskole samtidig som de vedtok kutt «med haard haand mot folkeskolen, mot ungdomsskolen og de høiere skoler» (Ellefsen, 2021, s. 69), kom det fra en representant fra arbeiderpartiet, heretter kalt AP, og representant fra Bondepartiet kalte politiutdanningen «overflødig» (Ellefsen, 2021, s. 69). Høyresiden vant frem med argumentasjon om at det ville koste staten dyrt om man ikke sikret en nødvendig utdanning til politifolk (Ellefsen, 2021, s. 69).

Samtidig var norsk politikk sterkt preget av kraket på New York børsen i 1929 med påfølgende nedgangstider. Jonas Lie, nazisten som tok sitt liv i 1945 (snl.no, 2023), ble i 1931 ansatt som nestleder i Statspolitiet og spilte en sentral rolle i den store arbeidskonflikten ved Menstad i 1931 (snl.no, 2022). Her var det kamper mellom arbeidere, politi og senere militæret. Arbeiderne, som var blitt utestengt ved lockout, oppfattet at politiets beskyttet streikebrytere og det ble avstand mellom politi og arbeidere som det tok mange år å gjenopprette. I 1933 kom Hitler til makten i Tyskland, samme år som Nasjonal Samling med Quisling som leder, ble etablert i Norge. Dette brakte politiet i en mer militær og fascistisk retning.

Da Nygaardsvold regjeringen (AP) kom til makten i 1935 var det uvisst hvilken rolle Statens Politiskole skulle ha i fremtiden (Ellefsen, 2021). I de kommende årene ble politiskolens rolle mer fastlagt. En rekke endringer fant sted. Navneskifte til Politiskolen og et mer differensiert utdanningstilbud ble foreslått, og vedtatt. I tillegg ble det jobbet mot å forankre den nye planen i etaten og fagorganisasjonene (Ellefsen, 2021). I denne perioden ble Johann Heinrich Wilhelm

Meyer utnevnt som ny sjef for politiskolen⁹, og dette skapte noen forsinkelser i arbeidet med å forankre de nye planene i etaten og fagorganisasjonene. Et nytt forslag ble sendt til justisdepartementet, men forslaget ble aldri behandlet, Norge ble invadert (Ellefsen, 2021).

4.1.3 Andre verdenskrig- grønnkledde i stram marsj gjennom gatene

Med ny framtidstro, og inspirasjon fra det nazistiske regimet, var det ønske om en omstilling av politiutdanning og politifremtoning. På den ene siden sett med norske øyne var det ønske om rekruttering, økt søkelys på fysisk trening og en mer militær fremtoning. (Ellefsen, 2021). Det tyske SS ville ha en generasjon politifolk som var «politiske soldater» for nazismen (Ellefsen, 2021, s. 94). Politimester Jonas Lie ble utnevnt av den tyske rikskommisæren Josef Terboven til politiminister, og fikk et eget departement å ivareta.

Politiutdanningen hadde økt fra tre- til 6 måneder, men nå lå alt til rette for å ta steget videre. Det ble gjort flere navnebytter, og oppdelinger som var etter tysk mønster. Det var mål om å utdanne 2100 mann fra 1941 til 1942 (Ellefsen, 2021, s. 96), og fordelingen var planlagt med 700 mann som skulle inn i politiet, og de resterende skulle fungere som reserve ved krisesituasjoner. Kongsvinger ble sett på som et egnet sted for denne opplæring. Opplæringen skulle nå inkludere blant annet å sprengte bruer, og håndtere maskingevær, handgranater og bombekastere (Ellefsen, 2021, s. 96).

Parallelt med dette ble det jobbet for en politihøyskole, men mangel på lokaler og dramatikk i Kongsvinger satte en stopper for dette. I Kongsvinger fikk rekruttene seg en overraskelse da de så hvordan utdanningsløpet var lagt opp. De skulle bli skolert av tyskere etter tyske retningslinjer. Tyskerne var ikke imponert over holdningen til rekruttene og kort forklart ble Kongsvinger kuppet av tyskerne, og Lie ble ydmyket. Tyskerne fryktet at denne skoleringen var en fordekt måte å gjenopprette en norsk hær på. Skoleringen fortsatte med tyngde på kroppsøving, drill og skytetrening, og øvrig pensum med stor grad av SS-ideologi (Ellefsen, 2021). Ved utgangen av 1943 var rekrutteringen svært lav tross nedsatte krav til rekruttene

⁹ Han var sjef ved Politiskolen i 1938-1940, og var ved krigsutbruddet 9. april riksluftvernssjef og senere samme år ekspedisjonssjef i Justisdepartementet fra 1940 til 1941. Resten av krigsperioden var han som fisker og slipparbeider. Da freden kom meldte Henrich Meyer seg til tjeneste, og var noen dager i mai 1945 visepolitimester i Oslo, og er trolig den første som hadde denne typen stilling i hovedstaden (Kr-Jørgensen, 2022).

kvalifikasjoner. Det var delte oppfatninger om utdanningen som holdt til i Kongsvinger, og de som allerede var- eller ble medlem av Nasjonal samling var mest begeistret, men også her kunne enkelte medlemskap vært et resultat av massesuggesjon (Ellefsen, 2021).

4.1.4 Politiutdanningen fra etter andre verdenskrig frem til i dag.

Tiden etter andre verdenskrig skapte en ny epoke med å rydde opp internt i politiet. Regjeringen med Gerhardsen i spissen ville ha en ny kurs. Politiet måtte demokratiseres, og her spilte politiutdanningen en viktig rolle. «Oppryddingen» besto i stor grad av å suspendere de som hadde samarbeidet med okkupantene, så behovet for flere politifolk var stort. I tillegg var det under krigen blitt ansatt mange reservekonstabler, men nå var søkelyset på kvalitet og et velutdannet politi høyt prioritert. Engelsk politiutdanning ble sett på som et mål. En økning i budsjett fra før okkupasjonen ga muligheter for endringer, og endringer ble det. Fagforeningene ble representert i politiskolens styre. Det skulle jobbes langsiktig for en plan for politiutdanningen (Ellefsen, 2021).

25. februar 1954 gav politiutvalget en innstilling som innebar to punkter. Det ene var å innføre krav om avlagt realskoleeksamen og militærtjeneste for opptak til politiutdanningen, og en obligatorisk toårig grunnutdanning. Det ene året i aspiranttjeneste etterfulgt av andreåret ved politiskolen. Politiutvalget påpekte at politiskolens forslag til undervisningsplan ble støttet, men at det også måtte undervises i samfunnslære og psykologi for å sikre nødvendige fagkunnskaper og rolleforståelse (Ellefsen, 2021).

Parallelt med dette fortsatte profesjonsstriden mellom politi og påtale. Utover 1950-tallet så man nærmere på lønns-, og arbeidsvilkårene i rekrutteringsprosessen, og det ble sett til Stockholmpolitiets erfaring med å rekruttere kvinner til patruljetjeneste. Dette skapte spenninger, men spørsmålet om demokratisering, og hva samfunnet var tjent med fortsatte.

Sentraliseringen økte i tiårene etter krigen, noe som ga utslag i reduserte antall lensmannsdistrikter, men også en politisk agenda om en overfylt politiskole i Oslo, og hvor en eventuell ny skole skulle plasseres. Da politiskolen skulle forbli i Oslo falt det utenfor de desentraliserende utdanningsreformene som var i denne perioden. På 1970-tallet ble det stadig flere som ble innlemmet i politiskolens styre, lærere og elever, men også ansatte som ikke var lærere skulle ha medvirkning. Dette var i tråd med sentrale prinsipper i den nye sosialpedagogikken som fikk stort gjennomslag i all utdanning i 1970-årene (Ellefsen, 2021).

På slutten av 1970-tallet hadde antallet kriminalsaker økt, narkotikaforbrytelser, demonstrasjoner og håndtering av dette som mange mente var for voldelig, og politiutdanningen havnet igjen i offentlighetens søkelys (Ellefsen, 2021). Ulike forklaringer og løsninger ble presentert på den politiske venstre- og høyresiden. Skulle jussen nedtones og samfunnslære og psykologi opptrappes? Forholdet mellom politi og publikum ble et sentralt tema i samfunnsdebatten (Ellefsen, 2021).

Med Willoch regjeringen på 1980-tallet kom det en ny styringsideologi som var nyliberalistisk. Å få samlet høyere utdanning til færre institusjoner ville heve kvaliteten og være ressursbesparende. I 1992 ble politiskolen til politihøgskolen (Ellefsen, 2021). Det ble nå en treårig høgskoleutdanning, og en forskningsavdeling. Politihøgskolen ble underlagt Justis- og politidepartementet. Først i 2004 ble alle tre årene godkjent for 60 vekttall i det akademiske gradsystemet med tilbakevirkende kraft. (Ellefsen, 2021). I og med at hele 2. året er praksisår, så hadde dette vært en lang prosess, men som nå ble godkjent.

På grunn av mangel på rekruttering i de nordligste fylkene ble det gjennomslag fra regjeringen med en egen avdeling i nord, og i 1996 ble det klart at det var Bodø som stakk av med seieren (Ellefsen, 2021).

Politihøgskolen var i 1990-årene preget av spenninger om hva slags posisjon skolen, ansatte og studenter skulle ha. Utover 2000-tallet ble det roligere former, tross en fot i politi- og lensmannsetaten og den andre i høgskolesektoren. Høsten 2005 ble det et politisk skifte fra Bondevik- til Stoltenberg- regjering. En rapport med langsiktig behov for bemanning kalt «politiet mot 2020» slo fast en betydelig økning av politiårsverk (fra 1.8 til 2 årsverk), noe som resulterte i avdeling i Kongsvinger og Stavern. At politihøgskolen er underlagt Justisdepartementet mens de fleste andre høgskoletilbudene er underlagt kunnskapsdepartementet bringer den dag i dag spørsmål om dette er den beste løsningen for å ivareta samfunnsinteresser, en samtykkebasert politirolle og politiets demokratiske legitimitet (Ellefsen, 2021).

4.1.5 Utdanning – veien mot økt kvalitet.

Jeg har valgt å ta med endringer i hele skole, - og utdanningssektoren som sådan for å vise til bakenforliggende årsaker til at det utover på 1990-tallet skjedde en rekke endringer.

Teoretiseringen av skoleverket kom allerede i 1990-årene. Reform -94 innførte mer teori i skolen, og ble i ettertid kritisert for å medvirke til «skoletapere» som droppet ut av skolen. Tempoet på reformendringen ble det reagert på, og dermed også den demokratiske prosessen (Roos & Trippestad, 2015). Reformene ble sett på i sammenheng med globaliseringstrekk, blant annet ble PISA¹⁰ undersøkelser gjennomført for første gang i år 2000 (Utdanningsdirektoratet, 2020). Innen høyere utdanning skjedde det også endringer. Kvalitetsreformen ble vedtatt i 2001, og trådte i kraft fra skoleåret 2003/2004 (Regjeringen.no, 2020). Også her ser man økt samarbeid internasjonalt, noe som var en målsetting, men også strukturerte og integrerte utdanningsløp. Det ble også vektlagt en bedre utnyttelse av studieåret og økt vekt på læringsmiljø. Læringsformene skulle gjøre studentene mer aktive, og oppfølgingen tettere med konkrete faglige tilbakemeldinger underveis i studieløpet (Regjeringen.no, 2020).

4.1.6 Politiets organisering og generell samfunnsutvikling

Politi- og lensmannsetaten i Norge består av politidirektoratet, 12 politidistrikter og syv¹¹ særorganer: Kripas, PHS, Politiets utlendingsenhet (PU), utrykningspolitiet (UP), Økokrim og Grensekommisæren for den norsk-russiske grense (Finstad, 2018, s. 14). PST, Politiets sikkerhetstjeneste, kalles også et særorgan, men en direkte underlagt Justis- og beredskapsdepartementet, de øvrige syv særorganene hører under Politidirektoratet (Finstad, 2018, s. 14).

I min studie er det operativ tjeneste i politidistriktene, og da rettet mot de nyutdannede politibetjentene som har vært fokusområde. De bærende ordene i politiloven er rettssikkerhet, trygghet og alminnelig velferd (Finstad, 2018). Dette innebærer i korte trekk et vern om personlig sikkerhet, kontradiksjonsprinsippet¹², og at staten skal opptre forutsigbart,

¹⁰ Programme for International Student Assessment (PISA)

¹¹ Politiets data- og materialtjeneste (PDMT) er kommet etter at boka jeg refererte til ble utgitt (Statens innkrevingsentral, 2018).

¹² Innebærer at ingen skal dømmes uten at de får muligheten til å gjøre seg kjent med beskyldningene som er rettet mot dem og uttale seg om saken (Finstad, 2018, s. 15).

rettferdig og tilregnelig. Det skal være likhet for loven (Finstad, 2018). Trygghet er knyttet til beskyttelsen av samfunnsinteresser eller allmennhetens interesser. Alminnelig velferd innebærer at politiet må også ta seg av oppgaver som ikke direkte er en del av organisasjonens forpliktelser (Finstad, 2018). Politiet må forholde seg til en rekke grunnprinsipper som ble utarbeidet av politirolleutvalget i 1981, som blant annet innebærer at politiet skal speile samfunnets idealer, politifolk skal være generalister, virke i samspill med publikum, være integrert i lokalsamfunnet, prioritere mellom sine oppgaver med hovedvekt på forebygging og være underlagt effektiv kontroll fra samfunnets side (Politiets rolle i samfunnet, 1982, referert i Finstad, 2008). Legalitet¹³, nødvendighetsprinsippet¹⁴ og kravet om forholdsmessighet¹⁵ er alle overordnede prinsipper som må ses i sammenheng og justeres etter hverandre (Finstad, 2008). Det vil være politiet som organisasjon, men også den enkelte tjenesteperson som holdes ansvarlig for håndteringen av prinsippene og retningslinjene (Finstad, 2008).

Politiutdanningen har som jeg har vært inne på tidligere under innrammingen av teorikapitlet, vært under store endringer. Fra 2004 og frem til i dag har utdanningen hatt en tverrfaglig, kunnskapsbasert tilnærming (Ellefsen, 2021). Kunnskaps- og teknologiutvikling, internasjonalisering og globalisering har medført endringer i kriminalitetsbildet (Ellefsen, 2021). Det stilles stadig økende krav til politiets kompetanse, noe som igjen har rettet spørsmålet mot en mer spesialisert utdanning (Ellefsen, 2021, s. 519). Politirollen har blitt mer kompleks, noe som blant annet innebærer å fornye seg og beherske teknologi. Faglighet og kunnskap i møte med en mer bevisst allmennhet som stiller krav om en effektiv og kvalitetssikker polititjeneste (Ellefsen, 2021, s. 520). En generell kunnskapsutvikling i samfunnet med blant annet et høyere utdanningsnivå ser man har hatt betydning for utviklingen av politirollen. Overgangen fra etatskole til høgskole medførte at en mer erfaringsbasert yrke gikk til et kunnskapsbasert yrke (Ellefsen, 2021, s. 521). En vitenskapeliggjøring av politiutdanningen har blant annet ført til et mer teoretisk og vitenskapelig kunnskapsgrunnlag, den har blitt mer akademisert (Ellefsen, 2021, s. 523). Denne akademiseringen har blant annet medført at forskning har fått økt betydning og fag som tidligere lå utenfor politifagene ikke lenger er det. Sosiologi, psykologi og kriminologi er eksempler på slike fag som etter 2019 ble bakt inn i det tverrfaglige kunnskapsområdet politi og samfunn. De resterende tre kunnskapsområdene er forebyggende politiarbeid, operativt politiarbeid og beredskap samt etterforskning (Ellefsen, 2021). Rammeplanene har også vært i endring noe som blant annet har

¹³ Politiinngrep må være forankret i lov (Finstad, 2018).

¹⁴ Innebærer at politimakt kan benyttes, og hvor mye makt som er nødvendig (Finstad, 2018).

¹⁵ Midlene politiet bruker, må stå i forhold til ønsket oppnådd mål (Finstad, 2018).

medført at tidligere støttefag har gått over til overnevnte tverrfaglige emner. De ansatte har mer forskerkompetanse, og det blir stadig publisert mer i antall og mangfold innen politiforskning (Ellefsen, 2021).

Hvem er den typiske politistudenten?

Det har skjedd en rekke endringer på hvem den typiske politistudenten er. Historisk sett var det menn fra lavere sosiale lag mens konstablene kom fra mektige familier. De siste tiårene er det blitt mer lik fordeling mellom kjønnene og rekruttering av studenter med innvandrerbakgrunn og også såkalt etnisk minoritetsbakgrunn (Ellefsen, 2021).

I 2004 ble utdanningen godkjent som bachelorgrad, og om lag en tredel av søkerne var kvinner (Ellefsen, 2021). I 2009 ble politihøgskolen en del av samordna opptak, og da ble søknadsprosessen betydelig endret. Tidligere hadde søknadene gått direkte til hver institusjon. Nå måtte studentene velge en prioritert rekkefølge på de ulike studiestedene Oslo, Kongsvinger, Bodø og Stavern. Søkerne konkurrerer om studieplasser ut fra konkurransepoeng (Ellefsen, 2021). Her har poenggrensene økt jevnt og trutt det siste tiåret ved alle studiestedene. Noe av forklaringen her er at stadig flere kvinner blir tatt opp som studenter, og rapporter fra SSB viser at kvinner oppnår høyere karakterer enn menn på videregående skole (Ellefsen, 2021). Tross høyere poeng blant kvinner, så varierer det fra år til år hvor mange kvinner som kommer gjennom de videre opptaksprosessene (Ellefsen, 2021). Det har også vært sett nærmere på studentenes utdanningsbakgrunn, og hvilke forventninger som ligger til grunn for å bli politi (Ellefsen, 2021). I disse studiene kommer det frem at politistudentens motiv kan forstås som et moralsk prosjekt (Ellefsen, 2021, s. 285). Studentene som deltok i dette studiet, uttrykte at de ønsket seg et meningsfullt yrke der de kunne hjelpe andre og bidra til et tryggere samfunn (Ellefsen, 2021).

4.1.7 Profesjon og utvikling av ekspertise

Profesjons sosiologi er viktig for å vite hva som kjennetegner profesjoner og institusjonaliseringen av ekspertise (Molander & Smeby, 2013). Ekspertise viser til ferdigheter og kunnskaper som skiller eksperter fra ikke-eksperter (Molander & Smeby, 2013). Om du er ekspert vil ut fra dette synet avhenge av relasjonene det inngår i. Ekspertbegrepet brukes om personer som skiller seg ut som svært dyktige innen ulike felt (Molander & Smeby, 2013).

Ekspertiselitteraturen er opptatt av å se på kjennetegn på en ekspert, tankesett, utvikling og hvordan eksperter foretar valg og beslutninger (Molander & Smeby, 2013).

En måte å undersøke hvordan eksperter tenker på er å få dem til å tenke høyt gjennom samtale. I tillegg er det sett på i hvor stor grad ekspertise skyldes medfødte egenskaper, men at trening er viktig, og at det er et samspill mellom talent og interesse. Man må i tillegg trene spesifikt på det man skal bli god på, i enkelte tilfeller har det en overføringsverdi, men det må ligne situasjonen man skal være i- og øve på¹⁶. Det er i midlertidig ikke nok med omfattende trening over tid, det er også helt avgjørende hvordan en trener, og at denne treningen starter tidlig (Molander & Smeby, 2013).

Hvordan skal profesjonsutdanninger legges opp slik at de bidrar til en god utvikling av ekspertise? Her finnes det ulike modeller som vektlegger tekniske ferdigheter som er sentrale i yrkesutøvelsen, generelle teorier og prinsipper som kan anvendes i yrket og kritisk analyse av caser for å reflektere over ulike situasjoner (Molander & Smeby, 2013). Alle disse modellene vil ha sine svakheter og begrensninger, noe som også kommer frem i Schöns (1987) kritikk av profesjonsutdanninger. Gjennom veiledning og profesjonell praksis vil profesjonsutdanningene bli mer helhetlig, og den kvalifisering som foregår når du er kommet ut i yrkeslivet (Molander & Smeby, 2013).

Ekspertiseforskere vektlegger erfaring og praktisk øvelse som veien til kunnskap. Dette er i tråd med det utdanningssystemet som er ved politihøgskolen. I tillegg har utdanningen en fot innen det profesjons sosiologier har hovedfokus på, nemlig utdanning. En kombinasjon av teoretisk og praktisk kunnskap er lærbart, og for å bli dyktig i sin profesjon kreves det omfattende øvelse, veiledning og tilbakemelding (Molander & Smeby, 2013).

Collins (2010) har sett nærmere på forholdet mellom eksplisitt og taus kunnskap. Han skiller mellom tre typer taus kunnskap. Den første formen kaller Collins svake eller relasjonelle kunnskap, og den kan gjøres eksplisitt ved behov og hvis du går inn for det. Det kan være at man bevisst er taus eller ikke vil at andre skal forstå. Den andre typen er somatisk taus kunnskap. Det omhandler måten vi mennesker tenker og erfarer verden på, og er i stor grad kroppslig. Den siste formen kalles for kollektiv taus kunnskap, og denne tilegner mennesker seg gjennom å delta i sosiale fellesskap. Språket er en slik kunnskap, og den er viktig for å

¹⁶ I idretten kalles dette spesifisitetetsprinsippet, og omhandler blant annet at man må øve over tid på det man skal bli god på, og det må ligge tett opp mot, og ligne på de situasjoner som skal automatiseres.

forstå sosial mening (Collins, 2010). Det vil i mange tilfeller være en kombinasjon av alle disse formene som må benyttes for å håndtere ulike situasjoner, og det vil være ulik grad av nytte i å gjøre taus kunnskap direkte. Det vil være viktig å utvikle metoder og systemer for å sikre at den eksplisitte kunnskapen går hånd i hånd med den tause (Collins, 2010). Selv om vi ikke er i stand til å kommunisere taus kunnskap gjennom handling direkte, så vil det gjennom praktiske øvelser i kombinasjon med forklaring være en velegnet læringsform (Filstad, 2010). I politiutdanningen vil dette være veldig aktuelt. En like aktuell variant vil være mesterlære, en teori som har blitt aktuell flere steder enn innen håndverkstradisjonen (Filstad, 2010). Nielsen og Kvale (1999) mener mesterlære som begrep også kan belyse en situasjon der et individ lærer av et mer erfarent individ. Den mindre erfarne tilegner seg ved hjelp av taus kunnskap mer kunnskap og økte ferdigheter gjennom å observere den erfarne (Filstad & Kvale, 1999).

Spenningsforhold mellom teori og praksis.

I enkelte tilfeller vil det være dilemmaer knyttet til forholdet mellom teori og praksis, og det må ses nærmere på hva som skal vektlegges mest. Flere yrkesgrupper har gjennomgått reformendringer i form av en mer kunnskapsbasert retning basert på forskning og vitenskap. Sykepleierutdanningen og lærerutdanningen har ofte vært omtalt i media og innen forskning, og i den forbindelse kommer jeg med eksempler som viser to ulike former for dilemma mellom teori og praksis.

Tall fra samordnet opptak, (2022), viser høye frafallstall på studenter som ikke gjennomfører studiet på normert tid. Frafallstallene har vært høye over en tiårsperiode. I en artikkel fra nettsiden «Sykepleien», omtaler leder fra norsk sykepleier forbund, Sigrid Husøy Larsen, at tallene ikke er overraskende (Dolonen, 2022). En av årsakene til frafallstallene mener hun er fordi utdanningen har mye praksis og mye teori som skal gjennomføres over en kort tidsramme. Praksisperiodene kan være vanskelige å kombinere med et familieliv (Dolonen, 2022).

Høgheim og Jenssen (2022), har forsket på studentenes egne beskrivelser av den femårige lærerutdanningen¹⁷. Et av hovedfunnene var at studentene var kritiske til studiet, og mye av årsaken er at de opplevde studiet som lite profesjonsrelevant (Høgheim & Jenssen, 2022). Forfatterne selv omtalte dette som en teori-praksis-spenning. Praksisen ble av mange verdsatt av studentene, men den teoretiske undervisningen ble sett på som lite relevant. De mest sentrale funnene var at det var en opplevelse av manglende profesjonsrelevans i studiet, og det ble stilt

¹⁷ 95 lærerstudenter fra to ulike grunnskolelærerutdannings institusjoner besvarte skriftlig på spørsmål om temaet (Høgheim & Jenssen, 2022).

spørsmål ved lærernes kompetanse. Det rådet en spenning mellom individ og system (Høgheim & Jenssen, 2022).

4.1.8 Profesjonsetikk

Politiet er samfunnets sivile maktapparat. Å forvalte makt setter særlige krav til den enkeltes vurderings- og handlingsevne. Det er derfor spesielt viktig for medarbeidere i politiet å ha et bevisst forhold til etikk, og hva som er god moral og hvordan en bør handle (Politiet.no, 2018).

Hva legges i begrepet profesjonsetikk? Etikk kan defineres som en bestemt form for normativ refleksjon. Profesjonsetikk handler om et møte med mennesker, og i stor grad av ansikt til ansikt samhandling (Christoffersen, 2011). I tillegg er disse møtene ofte handlingsorientert, så de etiske spørsmålene i profesjonsetikken er både praktiske og teoretiske (Christoffersen, 2011). Enkelte valg må skje raskt, mens andre valg kan man lese seg opp på teoretisk før man bestemmer seg for hva man skal gjøre. Man må kunne ta gode nok argumenter slik at det kan begrunnes et forsvarlig handlingsvalg. Selv om et valg blir tatt, og handlingen gjennomført, så vil det likevel være rom for motforestillinger. Spørsmålet er om disse motforestillingene får utslagsgivende betydning (Christoffersen, 2011)

I polityrket, innen operativt arbeid vil arbeidsoppgavene være mange, og innebære at du kan komme i situasjoner der du må handle raskt, og stole på at det valget du tok er forsvarlig og fornuftig ut fra den gitte situasjonen. For å håndtere slike oppgaver må man være forberedt, og gis mulighet til å tenke over situasjoner man kan komme opp i. Det vil likevel være kontrast mellom å stå i en situasjon, samt lære om den på forhånd (Christoffersen, 2011). Den praktiske læringen må skje gjennom aktuelle situasjoner som kommer opp, og da med rom for bearbeiding etterpå (Christoffersen, 2011). En slik bearbeidelse og evaluering skal være en del av profesjonsetiske kvalitetssikringer. Det er ulik praksis på dette fra arbeidsplass til arbeidsplass (Christoffersen, 2011).

Det vil også være viktig at disse møtene med andre mennesker er saklig og basert på faglig formidling. Den profesjonelle handler ut fra sitt yrkes organisasjon eller institusjon (Christoffersen, 2011).

Maktforholdet vil i utgangspunktet være skjevfordelt da det er den profesjonelle som har den faglige kompetansen, ergo er formidlingen viktig. I noen tilfeller kan møter være basert på frivillighet, og i andre tilfeller ikke. Fra den profesjonelles side kan man oppleve det samme, at det er en form for tvang. Det vil dermed være viktig at det er et sett med regler å forholde seg til, og vel så viktig at man faktisk kan forstå situasjonen, og tilpasse seg ut fra den (Christoffersen, 2011).

Som ansatt i politi- og lensmannsetaten skal det arbeides for fellesskapets beste i tråd med lover, regler og våre verdier (Politiet.no, 2018). Valgene som blir tatt på jobben angår ikke bare dem selv, men også kollegaene og mennesker de møter ellers i jobbsammenheng (Politiet.no, 2018). Politiet skal utføre oppgaver og opptre på en måte som opprettholder politiets tillit i befolkningen. Målet med de etiske retningslinjene er å utvikle en positiv og god organisasjonskultur der medarbeidere er etisk bevisste og reflekterte i sitt daglige arbeid (Politiet.no, 2018, s. 2). Dette er både et virksomhetsansvar, et lederansvar og et personlig ansvar for alle medarbeidere. Etiske retningslinjer i politiet handler om integritet, åpenhet, habilitet, respekt, medarbeiderskap, lederskap og mot (Politiet.no, s. 2). For at organisasjonen skal lykkes i arbeidet må alle som jobber i politiet engasjere seg i dette, slik at alle gjør gode valg hver gang det gjelder (Politiet.no, 2018).

I tråd med dette er det utarbeidet et navigasjonshjul, og består av et «hjul» der det i midten står «hva gjør du?». Rundt hjulet er det ulike tema du må tenke over, det er jus, om det er lovlig. Det er identitet, om det er i samsvar med våre verdier. Det er moral, om det er riktig. Etikk, om det lar seg begrunne. Omdømme, beholder vi vår troverdighet, og det er økonomi som omhandler om det lønner seg (Politiet.no, 2018). Alle de overnevnte faktorene skal politibetjentene tenke over når de kommer til situasjoner som av ulike årsaker krever at det er ulike valgmuligheter som igjen kan føre til ulike utfall av situasjonen.

4.1.9 Operativt politiarbeid

Hva menes med operativt politiarbeid? Det vil si arbeidet som i stor grad handler om samhandlingen mellom «gatepoliti» og publikum (Barstad & Glasø, 2021). Det kommer frem av rammeplanen for bachelor i politiutdanning at når det kommer til operativt politiarbeid og beredskap inngår følgende:

Kunnskapsområdet handler om hvordan politiet ved håndtering av pågående hendelser opprettholder ro og orden, skaper trygghet og sikkerhet, og yter hjelp og service i samfunnet. Utøvelse av makt og myndighet behandles. Lov og instruksverk samt rettslige prinsipper for maktanvendelse behandles. Utøvelse av skjønn i ulike typer oppdrag inngår. Politipatruljens tekniske og taktiske oppgave i pågående hendelser vektlegges. Eksempler på dette er arrestasjonsteknikk, bruk av politiets skytevåpen, polititaktikk og utrykningskjøring. Kunnskap om planlegging gjennomføring, ledelse og evaluering inngår også. Kommunikasjon og konflikthåndtering, betydningen av å opptre saklig og upartisk, og bevissthet om egne holdninger og opptreden behandles. Kunnskap om utvikling og betydningen av eget fysisk prestasjonsnivå for å mestre yrkets krav inngår. Kunnskap om stress og stressmestring, beslutningstaking, sosiale prosesser og psykisk helse inngår også. Forsknings- og utviklingsarbeid skal stå sentralt (Politihøgskolen, 2018, s. 6)

Slik det kommer frem av rammeplanen må mange av politiets oppgaver løses ved kommunikasjon. Den enkelte politibetjent må ha et bevisst forhold til egne holdninger og opptreden, og kommunikasjonen må tilpasses ut fra hvert enkelt tilfelle (Barstad & Glasø, 2021).

Møte med publikum har to innganger- enten på reaktive publikumsbestillinger eller proaktive (eller reaktive) politiinitiativer (Barstad & Glasø, 2021). Ifølge skandinaviske studier er det vist at politiet i stor grad selv avgjør sine arbeidsoppgaver på det operative feltet. Det kan være kontroller og sjekk av personer og kjøretøy (Finstad, 2018). De overordnede arbeidsoppgavene blir likevel bestemt av Stortinget som lovgiver, og er nedfelt i politilovens § 1 annet ledd: (Barstad & Glasø, 2021)

Politiet skal gjennom forebyggende, håndhevede og hjelpende virksomhet være et ledd i samfunnets samlede innsats for å fremme og befeste borgernes rettssikkerhet, trygghet og alminnelige velferd for øvrig (Barstad & Glasø 2021, s. 56).

Dette er som sagt det overordnede, særlige ansvar, i tillegg er det generelle og spesielle retningslinjer og prinsipper som får frem hva som ligger i politiets mandat (Barstad & Glasø, s. 56).

Å utvikle en god sosial kompetanse er en viktig egenskap i privatlivet, men også i våre roller som yrkesutøvere og samfunnsborgere (Schiefløe, 2019, s. 343). Mennesker med problemer av sosial eller psykisk karakter vil ofte akutt eller over tid føre til en svakere sosial forankring (Schiefløe, 2019, s. 343). Skal du lykkes i å etablere gode relasjoner, vil det være flere faktorer som virker inn. Man må ha kulturell kompetanse, og kjennskap til relevante atferdsnormer, verdier, symboler og uttrykksformer (Schiefløe, 2019, s. 343). Den sosiale selvtilliten og oppfatningen av egen sosial kompetanse utgjør en viktig del av individets selvbilde (Schiefløe, 2019, s. 344). Ved manglende kulturell, - og sosial kompetanse vil det kunne få store ringvirkninger der det er behov for hjelp utenfra

Hvis man skal kunne løse spesifikke problemer på en fullgod måte er det viktig at man forstår fenomenene, og hvorfor de oppstår (Finstad, 2018). Dette er jobben til profesjonelle og eksperter, og for eksempel vil politiets måte med publikum by på et mangfold av slike møter. I dette tilfellet vil det trekkes et skille mellom behandling og handling. Det vil være behov for naturvitenskapelig og samfunnsvitenskapelig kunnskap for å være i stand til å diagnostisere, men i møte med mennesker som har problemer må man ha kjennskap til ulike diagnoser slik at man kan handle ut fra en gitt situasjon. Samtidig er feltet dynamisk, så en handling som fungerer i en situasjon behøver ikke å fungere like bra i en annen situasjon. Menneskelig atferd vil alltid innebære en faktor av usikkerhet, men ut fra sterke eller svake sammenhenger kan man til en viss grad utarbeide ekspertsystemer som kan automatiseres (Finstad, 2018). For politiets vedkommende kan bruk av skjønn også benyttes i enkelte tilfeller. Hva ligger i begrepet skjønn? Begrepet skjønn er definert på ulike måter, men også som dømmekraft, fornuft, forståelse og forstand og en viktig for at politiet kan være handlekraftige og fortolkende aktører i yrkesutøvelsen sin (Barstad & Glasø, 2021). Det er ikke mulig å lage regler for alle de situasjoner politiet kan komme opp i, så skjønn blir en del av verktøykassa.

I politiloven § 6 viser det til 4 underledd som åpner opp for at politiet kan utøve skjønn (Barstad & Glasø, 2021). Når politiet kommer opp i ulike situasjoner skal de bruke verbal kommunikasjon på en «mild» måte, de kan utøve en viss grad av skjønn på valg og bruk av maktmidler. De har også krav om objektivitet, saklighet og ivareta personvern. I siste ledd

kommer det også frem at politiet har adgang til å bruke makt for å gjennomføre sine pålagte oppgaver (Barstad & Glasø, 2021).

Å utøve en saklig og rettferdig bruk av skjønn innebærer mange faktorer. Etikk blir viktig, men også politiets egne opplevelser, oppfatninger og sosialisering (Barstad & Glasø, 2021). Verdigrunnlaget hos hver enkelt betjent, men også arbeidskulturen vil ha betydning.

4.2.0 Samfunnet sett fra et mikronivå

Innenfor sosiologien er det flere måter å se og studere samfunnet på. Enkelte teorier har vært i endring, og andre har igjen holdt seg veldig stabil tross kritikere, store forandringer og et vell av retninger innen forskningen. Endringene påvirker livene våre, både i et makro-meso- og mikro-nivå.

Utgangspunktet for denne oppgaven, og problemstillingen i sin helhet tar utgangspunkt i mikronivået og ser individenes handlinger og interaksjon som fundamentet og som grunnleggende byggesteiner i samfunnskonstruksjonen (Schiefløe, 2019, s. 75). Forklaringer innen denne retningen er forklaringer nedenfra, fra et mikronivå. Dette kalles det handlingsteoretiske paradigmet, og en av hovedretningene betegnes som symbolsk interaksjonisme (Schiefløe, 2019). Som navnet tilsier, er viktige kjennetegn på denne retningen interaksjon og utveksling og/eller tolkning av symboler. Et symbol er et tegn for noe, og en meningsbærer der meningen er fastlagt gjennom sosial enighet eller former for overenskomster (Schiefløe, 2019).

Symbolene vi bruker varierer mye, men det viktigste er språket, og da ordenes mening. Kroppsspråk og ansiktsuttrykk har også en sentral rolle. Materielle ting som klesdrakt, for eksempel uniform, eller eiendeler kan ha symbolsk betydning. Grunnleggeren av denne retningen, George Herbert Mead, hadde sin teori om at utviklingen av personlig identitet kom som en konsekvens av samhandling med viktige andre (Schiefløe, 2019, s. 76). En annen viktig bidragsyter for denne tradisjonen er Erving Goffman.

Erving Goffman var en kanadisk-amerikansk sosiolog som levde mellom 1922-1982 (Korsnes, 2019, s. 98). Goffman var opptatt av samspillet mellom mennesker, og hvordan mennesker opprettholder deres sosiale selv. I denne sammenhengen er han kjent for å bruke teatret som metafor, dramaturgi, i analysen av hverdagslivet (Korsnes, 2019, s. 59). Aktøren opptrer på en

scene, her observeres han fra publikum, og trekker seg etter hvert tilbake bak kulissene for å forberede neste opptreden. I dette samspillet mellom mennesker er alle både publikum og aktør (Korsnes, 2019, s. 59).

Dette perspektivet kan oppfattes som et strategisk rollespill, og at aktøren dermed fraskriver seg autenticitet og ærlighet. Dette har vært innvendinger som har kommet frem, men her mente Goffman at selv om aktørene jobbet for å opprettholde selvbildet, så gjorde de ikke det for å skjule et dypere og sannere selv (Korsnes, 2019, s. 60). Goffman mente en godkjennelse eller manglende godkjennelse fra andre hadde stor betydning for situasjonen. Goffman brukte «frontstage» der mennesker bevisst har en form for inntrykksstyring, men at det er behov for et «backstage» der man trekker seg tilbake for å forberede sin opptreden (Korsnes, 2019, s. 99). Goffman understreker at i samspill både med mennesker i vanlige, men også i uvanlige situasjoner, så forventes det et samarbeidsaspekt der begge redder hverandre sine ansikt. Forholdet mellom «frontstage» og «backstage» reiser viktige spørsmål om hvordan vi aktører er, og om vi er flere ting på en gang? (Schiefløe, 2019, s. 332).

I inntrykksstyringen har vi tre hovedtyper av kommunikative virkemidler, og disse er form, fremtreden og det siste viktigste virkemiddelet er kulisser og rekvisita (Schiefløe, 2019, s. 330). Formen skapes gjennom både verbal og ikke-verbal kommunikasjon. Hva som blir sagt, men ikke minst måten det blir sagt på, har stor betydning for hvordan inntrykk vi får av andre. Sosiale markører som ordbruk og uttale vi spille inn, kroppsspråk, fakter og blick er også viktige kjennetegn (Schiefløe, 2019, s. 330). Fremtreden som virkemiddel for inntrykksstyring betegner Goffman som utsmykking. Utsmykking omhandler det som vi gjør med kroppen og utseendet, og en bestemt type klesdrakt for å signalisere tilhørighet til en bestemt type yrke. Hårfasong, sminke og kroppsbygning er andre eksempler på utsmykking (Schiefløe, 2019, s. 330). Det tredje viktige virkemidlet er kulisser og rekvisita. Dette virkemidlet går ut på å klargjøre og arrangere scenen slik at vi kan styre det inntrykket vi ønsker å gi. Denne tilretteleggingen av omgivelsene ved bruk av virkemidlene kan også inngå i det Goffman kaller tilsynelatende arbeid, også kalt «face work» (Schiefløe, 2019, s. 331).

Innenfor denne tradisjonen er samfunnet og det sosiale liv et resultat av individer som tenker, handler og samhandler, og måten de handler på avhenger av hvordan de tillegger den sosiale virkeligheten (Schiefløe, 2019, s. 76). Hvordan virkeligheten fremstår for hvert individ avhenger av erfaring, innsikt, læring og påvirkning. Ut fra det kan virkeligheten ses på som sosialt konstruert (Schiefløe, 2019, s. 76). Et viktig aspekt når man skal forklare samfunnet ut

fra en handlingsteoretisk tilnærming er å forklare hvordan varige og stabile kulturelle og strukturelle samfunns egenskaper innen familie, arbeid, organisasjoner, institusjoner og fritid oppstår og vedlikeholdes på grunnlag av individuelle handlinger.

4.2.1 Fellesskap – koblede eller felles handlinger

Symbolisk interaksjonisme, heretter kalt SI, er en retning innenfor sosiologien som kan karakteriseres som en «handlingsteori», hvor vi betrakter samfunnet bestående av mennesker som handler, og fellesskap oppstår ved at menneskene interagerer med hverandre, i en eller flere koblede eller felles handlinger (Tjora, 2018, s. 50).

En konflikt må oppfattes som en koblet handling da det vil være ulike scenarier som kan oppstå, og ulike symbol vil frembringe indikasjoner på hva som vil skje, og de ulike partene kan tolke hensikten på ulike måter, og dermed føre til utfall ut fra tolkning. En slik forståelse er en form for «rolletaking». Det vil si at vi er i stand til å tolke de ulike partenes handlinger og intensjoner ved å sette oss inn i deres sted (Tjora, 2018, s. 50).

I et SI-perspektiv består samfunnet av slike koblede handlinger. Her handler individene «mot hverandre» med en forståelse av hvordan man selv skal handle, og hvordan andre kommer til å handle (Tjora, 2018). Utgangspunktet for sosialt liv skapes gjennom disse forhåndsetablerte meningene om hvordan man skal handle. Som nevnt tidligere utarbeidet Erving Goffman den dramaturgiske metaforen for sosial interaksjon, hvor han blant annet var opphavsmann til begrepene «frontstage» og «backstage».

Goffman har også utviklet begrepet dramaturgisk lojalitet, som omhandler hvordan mennesker i de fleste situasjoner vil støtte opp om og spille med i hverandres selvpresentasjon (Tjora, 2018, s. 53). Goffman var også veldig opptatt av hva som var normalt og hva som kunne regnes som avvik, og i den sammenheng ble begrepene aktelse og framferd introdusert, og knyttes til at samfunnsmedlemmer arbeider for å uttrykke en best mulig utgave av seg selv ovenfor andre, samtidig er vi opptatt av å redde hverandres ære.

Arbeidet til Goffman og overnevnte begreper kommer inn under interaksjonsorden eller vi kan kalle det interaksjonsanvisning (Tjora, 2018, s. 54). Å delta i et sosialt fellesskap vil dermed innebære å benytte seg av og formidle en interaksjonsanvisning (Tjora, 2018, s. 54).

4.2.2 Ulike måter å forstå samfunnet på

Når vi skal jobbe med sosiologiske problemstillinger og analyser trenger vi ikke ta absolutte valg mellom ulike forståelsesmodeller, det er mulig å betrakte sosiale fenomener både ovenfra og nedenfra (Schiefløe, 2019, s. 423). Informantene jeg har valgt å intervjuer tilhører det vi kaller offentlige institusjoner, i dette tilfellet politiet. En institusjon kan vi betegne som noe som har en spesiell plass i folks bevissthet, og fyller viktige funksjoner i samfunnet (Schiefløe, 2019).

I de sosiale institusjonene er det sosiale strukturer, kulturelle føringer og interaksjonsmønstre som er organisert ut fra hvilke samfunnsmessige oppgaver som skal håndteres. I det norske rettsvesen er det en rekke spesialiserte organisasjoner som sørger for en opprettholdelse av en sammenhengende makrostruktur (Schiefløe, 2019). Det er et omfattende regelverk som avgjør hvordan sakene skal behandles, og hvilke rettigheter og plikter de ulike aktørene innehar. Over tid har det oppstått en uformell kultur som setter rammene for atferd, verdier og holdninger (Schiefløe, 2019). Bygninger og anlegg utgjør institusjonens infrastruktur, og enkelte byggverk, som høyesterett, har en tydelig symbolverdi.

Et kjennetegn ved institusjonene i dag er spesialisering og økende grad av avhengighet mellom ulike institusjoner slik at det dannes systemer. Det skapes orden og forutsigbarhet, og institusjonene fremstår som kontinuitetsbærere (Schiefløe, 2019). Det kan også innbefatte tverrfaglighet, der andres profesjoners perspektiver må tas i betraktning innenfor eget praksisfelt (Barstad & Glasø, 2021). Et eksempel på det er når politiet bistår eller samarbeider med barnevernet eller helsevesenet (Barstad & Glasø, 2021).

I sosiologien regnes det som fem institusjoner som er viktige i alle samfunn. Disse er styringssystemet, økonomien, religionen, utdanningssystemet og familien. Jeg skal se litt nærmere på utdanningssystemet.

Kompetanse omfatter tre komponenter: kunnskap, ferdigheter og holdninger (Schiefløe, 2019, s. 442). Utdanningsinstitusjonen er en viktig arena for læring som er systematisert og en bevisst aktivitet. Som jeg har vært inne på tidligere i kapitlet, så var det en rekke endringer innen utdanningssystemet til polityrket, og det er en naturlig tilpasning til det samfunnet, og de sosiale konstruksjonene som til enhver tid er rådende. De siste 200 årene er utdanningsinstitusjonen blitt en av de viktigste sektorene i samfunnet (Schiefløe, 2019, s. 443). At vi stadig foretar forbedringer og fornyelser innen utdanningssystemet er viktig for

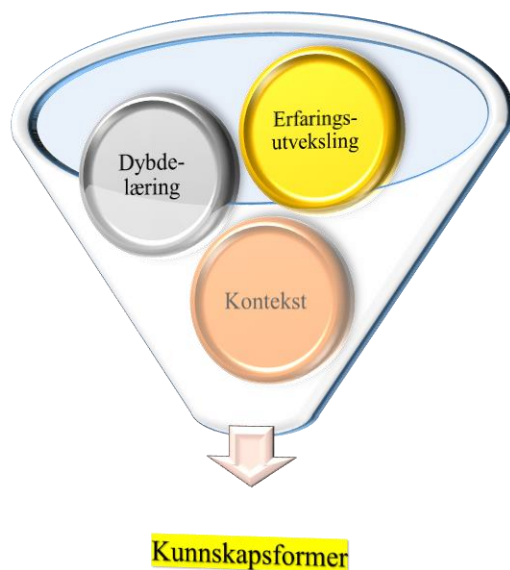
fortsatt økonomisk vekst. Samfunnsendringer krever kunnskap og kompetanse innen nye felt, og i løpet av de siste tiårene er det særlig fire utviklingstrekk som er viktige. Det har vært en utvidelse av den obligatoriske skolegangen fra sju års folkeskole til 9 årig grunnskole (Schiefløe, 2019, s. 445). Tall fra 2012 viste at 74.5% oppnådde studie- eller yrkeskompetanse etter fem år (Schiefløe, 2019, s. 445). Et annet viktig trekk er at det har vært en sterk utbygging av høyere utdanning. Fra 1970 frem til 2016 har antall studenter økt fra 50 000 til 289 000. Et tredje trekk er at kvinner er blitt i flertall i videregående og innen høyere utdanning. 60 prosent av studentene var kvinner i 2016 (Schiefløe, 2019, s. 445). Det siste trekket jeg skal skrive noe om er internasjonalisering. Det er en økende økonomisk og kulturell integrasjon på tvers av landegrensene, og det har resultert i at mange norske studenter studerer ved utenlandske læresteder, og i 2003 ble det innført internasjonale gradssystemer, og karaktersystemene ble standardisert med bokstavkarakterer fra A til F på høyskole og universitet (Schiefløe, 2019, s. 445).

5.0 Analyse

I denne delen av oppgaven ønsker jeg å presentere mine funn fra analysen. Som en hovedregel vil kodegruppene danne utgangspunkt for hva som er hovedtemaer i analysen (Tjora, 2018, s. 50). Som en tommelfingerregel vil 3- 5 relevante kodegrupper egne seg som basis for analytiske delkapitler i en masteroppgave (Tjora, 2018). Hensikten ved å gjennomføre dette studiet er å finne ved hjelp av ulike tilnærminger hvordan nyutdannede politibetjenter har forståelse for teoretisk og praktisk kunnskap i kobling mellom utdanning og yrkesutøvelse. Da jeg analyserte mitt materiale, fant jeg fem viktige hovedfunn. Dette er funn jeg mener er med på å belyse min problemstilling på en god og relevant måte. Hovedfunnene jeg har kommet frem til er:

1. Praktisk kunnskap gjennom erfaringsutveksling.
2. Teoretisk kunnskap gjennom dybdelæring.
3. Kunnskap i ulike kontekster.
4. Bevisstgjøring av egen yrkesstolthet.
5. Veien mot en profesjonell fagutøvelse.

For å komme frem til disse hovedfunnene laget jeg analyseskjema som var relevante ut fra mine problemstillinger, og som var representativ for flertallet av informantene. Årsakene til at jeg valgte å gjøre det på denne måten var at jeg ville lage et skille mellom hovedproblemstilling og underproblemstillinger slik at ikke alt fløt sammen. Det ble lettere for min egen del å holde oversikten, og jeg hadde også et ønske om at det ville skape en struktur som gjorde det lettere for leserne å få et system over kategoriene jeg har kommet frem til. For å få en best mulig oversikt når jeg presenterer mitt datamateriale innleder jeg hvert underkapittel med et hovedfunn. Jeg ønsker i denne delen av oppgaven å få frem og belyse mine informanternes tanker, erfaringer og refleksjoner rundt problemstillingene, og det vil derfor være informantenes stemme som kommer til syne. For å få en fin sammenheng i oppgaven vil min rolle være nøytral, i den forstand at jeg kommer med enkelte tolkninger rundt sitater, men min forståelse av det de sier i en større sammenheng kommer i neste kapittel.

Figur 3: Nøkkelkoder som er relevant opp mot min problemstilling.

5.1 Praktisk kunnskap gjennom erfaringsutveksling

Ut fra mitt empiriske materiale er erfaringsutveksling ett av tre nøkkelord knyttet opp mot ulike kunnskapsformer informantene benyttet seg av, og da i stor grad knyttet opp mot praktisk kunnskap. Informantene samhandlet gjennom erfaringsutveksling under utdanningen, i praksisåret og som yrkesaktiv.

Gjennom intervjuene med de nyutdannede politibetjentene kommer det frem ulike former for fellesskap som en rød tråd gjennom utdanningsløp og ut i utøvelse av yrket, og felles for dem alle er at det skjer en erfaringsutveksling. Under studietiden var det et nært fellesskap med medstudenter gjennom trening og lesing av pensum. I løpet av praksisåret fikk de makker som var mer erfaren enn dem selv, og også dette samspillet bar preg av gjensidig erfaringsutveksling.

Informantene fortalte at de føler seg verdsatt og får komme med viktige bidrag inn i jobben som «fersk», og i tillegg erfarer de at alle kan spørre alle om råd uten at noe oppleves som ukomfortabelt. I tillegg kom det frem at erfaringsbasert kunnskap ble sett på som viktig.

«Det er heldigvis en lav terskel for å spørre kollegaer om tips og en liten prat for å komme videre i en sak. Neste gang blir jeg selv spurt, og kan bidra tilbake» (Informant 3, 2022). Dette sitatet viser en form for gjensidighet og konformitet. Gjensidighet i den forstand at partene gir og tar, og konformitet i den forstand at arbeidstakeren (informanten) har tilpasset seg organisasjonens normer og regler.

Jeg har bare blitt mer og mer interessert i politifaget etter hvert som jeg har lært om det og de forskjellige fagfeltene, og egentlig hele strukturen, hvordan det fungerer som helhet. Det gir en mestringsfølelse rett og slett. Det er alltid noe man kan lære, man blir aldri utlært, og det er det som går igjen blant kollegaene også, at alle spør alle. Det er en veldig fin kultur. Nå har jeg opplevd det mest [...], hvor jeg har opplevd mest av det. [...] Selv om det er et hierarki, og at du som fersk og nyutdannet er lavest på rangstigen, så kan du likevel hvis du har en god tanke, eller kommer med en god løsning og kan begrunne det, så er det ikke noe i veien for at du dikterer veien videre (Informant 8, 2022).

Dette er et sitat jeg også ville ta med i denne sammenhengen. Informanten som sa dette ville frem til at det var en lav terskel for å spørre om råd og tips politibetjenter seg imellom, men også når det kom til ledere. Eksempler på råd og tips kunne være tekniske spørsmål og erfaringer i de tilfeller der det var situasjoner som var uklare, og der det var behov for praksiserfaring og teoretisk kunnskap. Her ser man også et eksempel på gjensidighet, og en form for kunnskapsdeling som alle kan ta del i.

5.1.1 Teoretisk kunnskap gjennom dybdeløring

Det andre nøkkelordet knyttet opp mitt empiriske materiale er dybdeløring. Dybdeløring defineres som det å gradvis utvikle kunnskap og varig forståelse av begreper, metoder og sammenhenger i fag og mellom fagområder. Det innebærer en refleksjon over egen læring, og at man nyttiggjør seg det man har lært i kjente og ukjente situasjoner, alene eller sammen med andre (Udir, 2019).

Som det kommer frem i teorikapittelet om profesjonsutdanning, er en kombinasjon av teoretisk utdanning og praktisk erfaring vesentlige brikker i veien mot ekspertise. Gjennom veiledning og profesjonell praksis vil profesjonsutdanningene bli mer helhetlig, og den kvalifisering som foregår når du er kommet ut i yrkeslivet (Molander & Smeby, 2013).

Informantene uttrykte at det rene praksisåret som er 2. året var utrolig lærerikt og viktig for å få teorien til å gi mening, og få veiledning fra en erfaren makker i praksisperioden. I praksisåret ble det satt av mye tid til refleksjon og evaluering, og det ble en gradvis overgang til komplekse oppgaver som var ukjent. En av informantene uttrykte 2. året på følgende måte. «Under 2. året er du på mange måter beskyttet for å kunne lære. Du bør kunne lovverket, men ellers er det ingen store forventninger til deg» (Informant 5, 2022). Deler av sitatet, 1. setning, tolker jeg som en forståelse av at du tilegner deg kunnskap hvis du får tid til å la kunnskapen synke inn, og at graden av ansvar og risiko er lav på de ulike oppdragene praksiseleven drar ut på for det viktigste er at det skjer en gradvis utvikling av erfaringskunnskap og forståelse av ulike oppdrag som kan møte politibetjentene etter endt utdanning.

Under utdanningen på PHS, hovedsakelig på 1.året, uttrykte informantene om at det ble laget caser på tvers av fag der man fikk brukt mye av teorien man hadde lært. Ofte måtte studentene selv spille roller som inngikk i casen, men det hendte også at det ble benyttet eksterne og da sa flere av informantene at det ble enda mer virkelighetsnært. Disse casene ble i ettertid når man var kommet ut i jobb sett på som veldig viktige, og ble også trukket frem som eksempler på noe man skulle ønske at det var enda mer av under selve utdannelsen på 1.året og 3.året. Dette var faktorer som var med på å bidra til at de erfarte at det var samsvar mellom praktisk kunnskap og teoretisk kunnskap. Casene ble trukket frem som eksempler på tverrfaglighet, og jeg trekker inn to sitater for å fremheve at dette var læringsmetoder som ble sett på som nyttige, men også for å vise til den gradvise overgangen av å se sammenhenger mellom fag.

«Casene vi hadde på PHS virket litt overdrevne i starten, men ser i ettertid at de var veldig realistiske» (Informant 1, 2022).

«Casearbeid var en fin måte å flette ulike fag inn i en stor situasjon. Du fikk brukt masse av det du hadde lært i teorien, og nå i ettertid skulle jeg ønske at det var enda mer av dette fordi jeg lærte veldig mye» (Informant 5, 2022).

«Vi ble drillet i hvordan vi skal tenke i forhold til oppgaveløsning med konkrete eksempler fra virkeligheten. Vi har mange lover å forholde oss til, men alle har et formål og en hensikt, og det blir det lettere å se ved denne type jobbing» (Informant 3, 2022).

De to siste sitatet får frem en forståelse av hvordan man kan kombinere mellom teoretisk kunnskap og praktisk kunnskap, og det er entusiasme knyttet til at teoretisk kunnskap ble anvendt i en praktisk sammenheng. Jeg tar med et siste sitat for å vise til en annen forståelse av teoretisk kunnskap og praktisk kunnskap.

Sosiologifaget for meg opplevde jeg som lite relevant. For å si det litt flåsete, men hvis du kommer fra et møblert hjem, og har lært folkeskikk og generelt det å vise andre mennesker respekt, uavhengig av livssituasjon, så lærte jeg ikke så mye nytt. Men for andre som kommer fra andre livssituasjoner, så er det nok et fag som det kan være greit å gå gjennom for å starte en tankeprosess (Informant 4, 2022).

Intervjuer: Kunne det vært gjort noe for å tilpasse innholdet slik at det opplevdes mer relevant? (Egen kommentar, 2022).

Da måtte man ha utvidet faget, fordi fagplanen vi hadde nåe jeg var student var fordelt over veldig mange fag med få studiepoeng i hvert fag, så det ble fokusert bare på noen få tema (Fortsettelse, informant 4, 2022).

I sitatet og samtalen med informant 4 ser jeg et eksempel på at deler av definisjonen på dybdelæring treffer med innholdet. Dybdelæring innebærer en refleksjon over egen læring, og at man nyttiggjør seg det man har lært i kjente og ukjente situasjoner, alene eller sammen med andre (Udir, 2019).

«Det var mye pugging av lovverket på 1. året, men jeg skjønner hvorfor vi må gjøre det» (Informant 3 2022).

Dette sitatet og lignende fortellinger fra intervjumaterialet tolker jeg som terping av fagstoff rett fra lærebøkene, og det er en veldig nøytral beskrivelse av teoretisk kunnskap, med det mener jeg at det var liten entusiasme når det ble fortalt, men det var tydelig formidlet at lovverket må man kunne til «fingerspissene».

Jeg trekker inn et siste sitat som er med på å få et helhetsbilde mellom forståelse av teoretisk, -, og praktisk kunnskap og koblingen mellom utdanning og yrkesløp:

Det jeg savner er et større helhetsbilde som jeg føler jeg ikke fikk før jeg kom ut i jobb. PHS ga deg verktøyene. Du lærer å skrive rapporter, og du lærte deg at i de og de situasjonene skal du benytte de og de lovene, men det er først når du kommer ut i jobb at du lærer deg å se sammenhengene, når du skal bruke lover og regler og hvorfor du skal bruke de. Da får du erfaringene og de nyansene som gjør at du kan sette sammen helheten (Informant 7, 2022).

5.1.2 Kontekst – digital kompetanse og psykiatri

Det siste nøkkelordet som er koblet opp mot analysen er kontekst. Gjennom intervjuene med informantene er mitt funn at forståelsen av teoretisk kunnskap og praktisk kunnskap i koblingen mellom utdanning og yrkespraksis i noen sammenhenger blir preget av kontekst. Kontekst blir definert som en sammenheng noe befinner seg i, og konteksten er forholdene i omgivelsene som er relevante for forståelsen eller tolkningen av dette (snl.no, 2022).

Datateknologi, også omtalt i datamaterialet som digitale spor, digitale ferdigheter, databaseslag og digital kompetanse. Innenfor dette området var det en forståelse av at behovet for teoretisk, - og praktisk kunnskap hadde ekspandert. Det varierte om informantene hadde blitt uteksaminert fra PHS for 1- 5 år siden, men felles for dem alle var at de fortalte om et økt behov for digitale ferdigheter. Med en arbeidsdag som både er operativ og innen etterforskning fortalte informantene at det innen de siste årene blitt mange saker som bunner i noe som har foregått over internett. Det kommer frem i samtalene at de som nettopp er ferdigutdannet har fått langt bedre opplæring enn de som har gått ut av PHS for mange år siden, og her kom det frem at skillet var betydelig. En informant sa følgende om temaet:

«Alle vet at det er vi nyutdannede som er best på datateknologi, så vi blir plassert med en erfaren slik at vi kan lære videre det vi kan» (Informant 6, 2022).

På grunn av en samfunnsendring med datakriminalitet som har økt i omfang, tyder mine funn på at det ut fra konteksten vi lever i, er en mangelfull teoretisk, - og praktisk kunnskap i deler av organisasjonen når det kommer til datateknologi, samtidig er det en økning i teoretisk kunnskap, i form av faginnhold ved de ulike studiestedene ved PHS når det kommer til datateknologi.

Møte med mennesker innen psykiatrien er en kobling mellom teoretisk, - og praktisk kunnskap der forståelsen er noe sprikende.

Det vil være behov for naturvitenskapelig og samfunnsvitenskapelig kunnskap for å være i stand til å diagnostisere, men i møte med mennesker som har problemer må man ha kjennskap til ulike diagnoser slik at man kan handle ut fra en gitt situasjon (Schiefløe, 2019).

Informantene uttrykte at de fikk stadig mer kontakt med mennesker som er psykisk syke. Informantene uttrykte empati og forståelse for deres situasjon, men følte også på at de kom til kort i enkelte situasjoner. De manglet tilstrekkelig med teoretisk kunnskap til å forstå det totale bildet av ulike situasjoner. «Vi er ikke helsepersonell» var det en informant som

uttrykte, og som jeg synes forklarer dette godt på en lettfattelig måte, men samtidig løser det ikke problemene. Informantene erfarte at den kunnskapen de hadde fått under utdanningen, med forståelse for hvorfor enkelte grupper havner utenfor som viktig. Kjennetegn på ulike diagnoser ble også sett på som relevant, men på den annen side var det flere informanter som syntes deler av disse emnene ble for omfattende. Det ble mange begreper og mye pugging. De savnet mer konkrete verktøy i møte med psykisk syke som de kunne benytte i arbeidshverdagen sin.

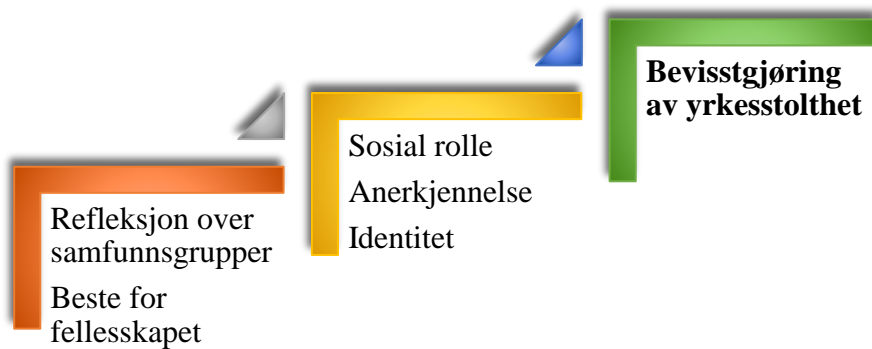
Dette litt tvetydige som kom frem under dette temaet, gjør at jeg angrer på at jeg ikke spurte mer utfyllende med oppfølgingsspørsmål, men jeg tolker det som kom frem av materiale som at politibetjentene hadde empati og forståelse for de psykisk syke, de ville hjelpe, men mangler tilstrekkelig med kunnskap til å forstå situasjonene fullt ut, samtidig som at de som generalister ikke vil ha et kunnskapsnivå på lik linje med helsepersonell eller spesialister. I Norge er inngangsbilletten bredde som generalist, derfra kan du tenke dybde og bli spesialist. Denne diskusjonen hadde jeg med flere informanter, og det var litt ulike meninger og ikke noe entydig svar på hva som var hensiktsmessig å tenke i tiden fremover. En av informantene kom med følgende utsagn:

«Du må bli alt, eller så får du ikke bli noe» (Informant 5, 2022).

Her var det tydelig at nåløyet med fysiske krav ble stilt i et noe kritisk perspektiv, og at man rekrutteringsmessig går glipp av mange flinke etterforskere på generalist, - og spesialistnivå siden alle må «ut på en 3000 meter lang løpetur først» (Informant 5, 2022).

5.1.3 Politi med et våkent blikk

Gjennom analyseprosessen kom jeg også frem til en nøkkelsetning som er et funn jeg vil drøfte mer detaljert i neste kapittel. Jeg vil starte dette underkapitlet med en figur som får frem funnet, og ulike deler som ledet frem til nøkkelsetningen.

Figur 4: Analytisk funn basert ut fra empirisk materiale.

De samfunnsvitenskapelige fagene ved PHS, har som jeg tidligere har skrevet om i teorikapittelet, vært under endring. Etter omleggingen fra fagsøyler til profesjonssøyler ble det økt vekt på tverrfaglighet og en målsetning om å bestå kompetansemål uavhengig av hvilke fag de lå under (Aas, 2019). Altså en økt helhetstenking der fagene blir bakt inn i hverandre. Det er likevel en del kategorier og tema som kommer frem i den analytiske prosessen som er av samfunnsvitenskapelig art. Kommunikasjon og konflikthåndtering er to tema som går igjen, og da særlig knyttet opp mot alle samfunnsgrupper med en målsetning om å vise respekt og anerkjennelse av alle borgere. På den måten oppnår politibetjentene autoritet, og jobber i tråd med god omdømmebygging.

«Kommunikasjon og konflikthåndtering- det faget bruker vi hele tiden. Det kan være alt fra å prate med en psykotisk person, og hvilke teknikker vi da skal benytte oss av, og dette lærte vi på PHS. Man snakker ikke på samme måten med disse personene som man gjør med en frisk person» (Informant 2, 2022).

Kommunikasjon, både verbalt, men også non verbalt blir trukket frem som grunnleggende viktig i alle relasjoner, men også i situasjoner som oppstår brått og der utfallet av situasjonen er uklart. I denne sammenhengen blir det under intervjuene trukket inn uniform, blikk, fremtoning og sindighet.

Gjennom de samfunnsvitenskapelige fagene har vi lært oss at vi må være obs på vår egen fremtoning. Det kan være alt fra å slå ned blikket til å ta av lua i situasjoner der

det er personer som blir veldig utrygge. Vi må holde hendene i ro og ikke ta på noe. Da får vi roet litt ned på stemningen og åpnet opp for en dialog (Informant 7, 2022).

Vi lærte i samfunnsfagene å forstå relasjoner mellom personer, hvordan bygge relasjoner og hvordan vi skal opptre. Det kan være at man har et annet kroppsspråk enn det man egentlig ønsker, så vi lærte mye om det. Dette var viktig slik at den andre parten føler seg verdsatt og respektert (Informant 1, 2022).

Disse sitatene og lignende empirisk materiale får frem flere sider ved yrkesutøvelsen. Det vitner om en trygghet i rollen som politi der du evner å ta signalene situasjonsbestemt. Det handler om å være medmenneske.

«Ja, hvordan har de samfunnsvitenskapelige fagene preget meg? Der og da følte jeg nok ikke at det preget meg, men ser i ettertid at det nok har gjort det. De fleste av oss er ganske unge når vi starter ved PHS, så enkelte fag trenger litt modning og erfaring for å virkelig se nytten av dem» (Informant 6, 2022). Dette sitatet får frem at vi mennesker hele tiden er i utvikling, og at verdien av kunnskap har ulike sider og prosesser. Kjønn kan også spille en rolle, og det skal jeg komme nærmere inn på i neste hovedkapittel.

En form for et ankepunkt for mine funn er likevel det faktum at de nyutdannede politibetjentene kommer inn som studenter ved PHS med en forhistorie, så deres identitet gjennom sosialiseringprosessen før, da og i ettertid som yrkesaktiv vil være med å forme deres syn på seg selv og andre. I neste delkapittel skal jeg se litt mer helhetlig på hvordan de nyutdannede politibetjentene tenker og forstår veien mot en «ferdigvare» for å sitere Aas (2014).

5.1.4 Et steg av gangen mot en profesjonell fagutøvelse

I dette delkapittelet skal jeg ved hjelp av sitater og analyseskjemaet legge frem det siste funnet mitt.

Figur 5: Visuell fremstilling av veien mot funn 5.

«Det er mye vi lærer nå som de ikke hadde på politihøgskolen for noen få år siden, blant annet OSINT- Open Source Intelligence, det er åpne kilder på nettet der vi finner informasjon. Vi har veldig mye bruk for det, for det er så mye som foregår over nettet nå. Generelt tenker jeg at vi får bruk for alt vi lærte på PHS, det er ikke den ting jeg tenker er lite relevant for jobben» (Informant 2, 2022).

Sitat 1 og tilsvarende empirisk materiale får frem at utdanningens innhold stadig er i endring, i samsvar med samfunnets struktur og nye tilfeller av spesialisering innen flere områder. Det går også igjen i materialet at utdanningsinnholdet på PHS ble sett på som relevant, derav første rektangulære figur med PHS ga deg alle verktøyene, og rektangulær figur nummer tre med kunnskapsbasert praksis.

«Vi bruker å sammenligne det med et beger som fylles opp, og for noen er ikke dette begeret så stort. Det viktigste er at det begeret må ikke fylles over. Ting må bearbeides og reflekteres over hele tiden» (Informant 3, 2022).

Dette sitatet har flere sider. For det første må du ta litt ansvar for deg selv og egne begrensninger. For det andre er veien mot profesjonell fagutøvelse å bearbeide og reflektere over situasjoner og oppgaver man kommer opp i som yrkesutøver. For det tredje vil det alltid være individuelle forskjeller på hvordan yrkesutøvelsen håndteres. Rektangulær figur nummer to er bearbeidelse og refleksjon.

«Alt vi foretar oss er i samsvar med politiloven, men i enkelte situasjoner må man bruke skjønn, men da er det viktig at vi samtidig holder oss på en rettferdig linje som er etisk

forsvarlig. Jeg er veldig opptatt av å ikke gjøre forskjell på folk. Jeg vil ikke høre i ettertid at jeg er kompis med noen, og behandler andre igjen mye strengere» (Informant 9, 2022).

Sitatet får frem en fagutøvelse i tråd med regler for politiets mål og oppgaver, men også at i enkelte situasjoner må det benyttes skjønn, derav rektangulær figur nummer tre som er handlingsrom med etisk forankring.

«Når man er helt fersk i jobben kan vi bli litt opphengt i regler og loven slik at vi ikke klarer å se helt sammenhengene. De med mer erfaring har lettere for å se sammenhengene ut fra at de har vært gjennom lignende situasjoner så mange ganger» (Informant 10, 2022). Her ser man et eksempel på at teoretisk kunnskap med en praktisk anvendelse kan være vanskelig som nyutdannet fordi den erfaringsbaserte kunnskapen ikke er nok innarbeidet.

Det jeg savner er et større helhetsbilde som jeg føler jeg ikke fikk før jeg kom ut i jobb. PHS ga deg verktøyene. Du lærer å skrive rapporter, og du lærte deg at i de og de situasjonene skal du benytte de og de lovene, men det er først når du kommer ut i jobb at du lærer deg å se sammenhengene, når du skal bruke lover og regler og hvorfor du skal bruke de. Da får du erfaringene og de nyansene som gjør at du kan sette sammen helheten. (Informant 7, 2022)

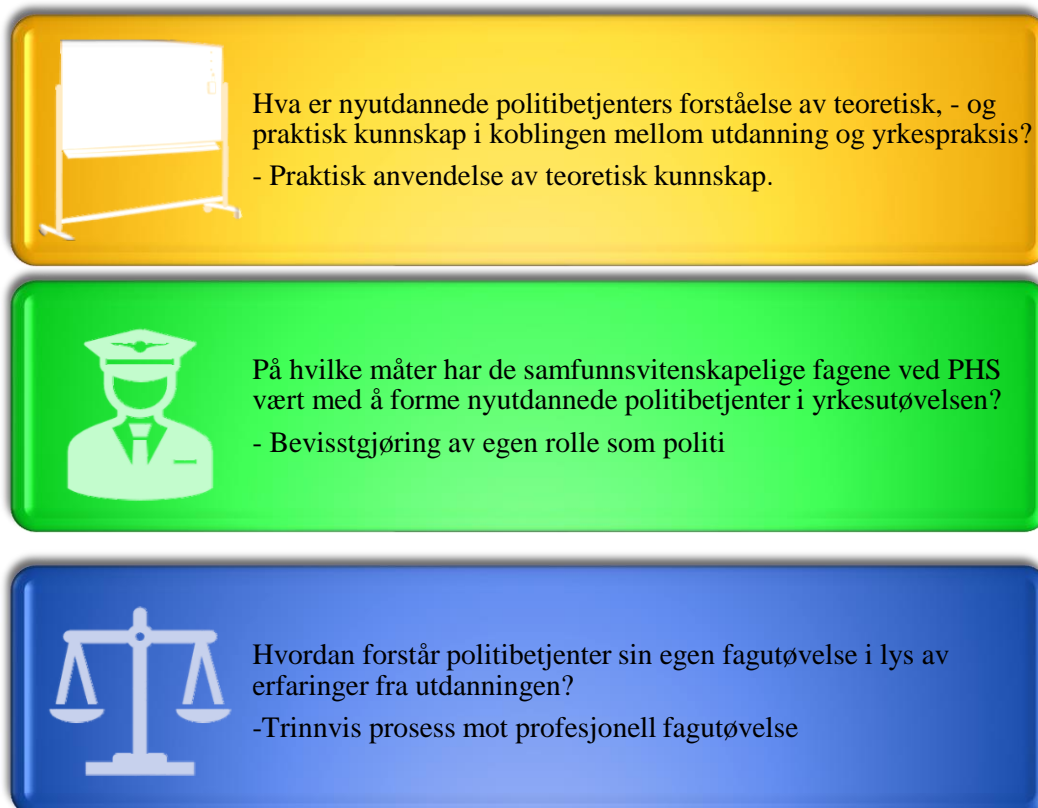
Sitat nummer fem i dette underkapittelet har jeg benyttet under funn tidligere også, men min tolkning er at sitatet illustrerer en forståelse av at veien mot en profesjonell fagutøvelse tar tid, og krever at de ulike teoretiske bitene må settes sammen til en samlet helhet der yrkesutøvere har teorigrunnlag, forstår når du har behov for å bearbeide opplevelser, reflekterer i ettertid alene og sammen med kollegaer over situasjoner, handler i kraft av politiloven og en bevisst bruk av skjønn med etisk forankring, og over tid utvikler en profesjonell fagutøvelse.

6.0 Drøfting

I denne delen av oppgaven ønsker jeg å drøfte mine funn opp mot teori, forskning og mine problemstillinger. Resultatene er beskrivelser av forskningsdeltakernes meninger, og de snakker ikke for seg selv (Nilssen, 2021). Gjennom tolkninger forteller forskeren leseren hva hun mener fortellingen betyr, og her trekker man frem teorien igjen (Nilssen, 2021).

Jeg ønsker å se på sammenhenger som finnes mellom det informantene fortalte og det teorien jeg har vektlagt i denne oppgaven sier. I denne delen av oppgaven har jeg valgt å komprimere de fem hovedfunnene fra analysedelen i kapittel 5 ned til tre hovedfunn som får frem de mest relevante trekkene sett opp mot problemstillingene.

I forrige kapittel hadde jeg gjennom analyseprosessen kommet frem til funn, mens i denne delen av tolkningsprosessen skal jeg skape mening til funnene (Nilssen 2012). Kapittel 5 dannet utgangspunkt for temaene jeg diskuterer i dette kapittelet. For å få frem en samlet oversikt, vil figur 6, vise temaene direkte knyttet opp mot hver problemstilling. 6.1 drøfter funn fra gul boks i figur 6, 6.1.1 drøfter funn fra grønn boks og 6.1.2 drøfter funn fra blå boks. Under delkapittel 6.1.3 vil jeg oppsummere problemstillingene i sin helhet.

Figur 6: Inspirert av Nilssen (2012, s. 85-86).

6.1 Praktisk anvendelse av teoretisk kunnskap

Politiutdanningen og politiet som profesjon står i et spenningsfelt mellom flere ulike kunnskapsformer. Aas (2019) har i sin forskning konkretisert at til tross for at generalistkompetansen er et uttalt ideal for politiyrket har også krav til spesialisering økt i de senere år. Forholdet mellom bredde og dybde i utdanningen er vesentlig for yrkesutøvelsen.

Hva er nyutdannede politibetjenters forståelse av teoretisk, - og praktisk kunnskap i koblingen mellom utdanning og yrkespraksis?

Som det kommer frem i teorikapittelet om profesjonsutdanning, er en kombinasjon av teoretisk utdanning og praktisk erfaring vesentlige brikker i veien mot ekspertise. Gjennom veiledning og profesjonell praksis vil profesjonsutdanningene bli mer helhetlig, og den kvalifisering som foregår når du er kommet ut i yrkeslivet (Molander & Smeby 2013). Disse trekkene finner jeg i mitt analytiske materiale. Teoretisk kunnskap blir relatert til lovverk, de mer håndfaste kompetansemålene og deler av psykologifaget som går på kjennetegn på diagnoser i psykiatrien. Det kommer frem av materialet mitt at det er en felles forståelse for at lovverket er viktig å pugge under utdanning, det er helt avgjørende for daglig yrkespraksis at lov om politiet (politiloven) skal politibetjentene ha kontroll på.

Teoretisk kunnskap blir også relatert til deler av psykologi faget, selv om det nå er bakt inn i profesjonssøyler, som var en endring som kom med rammeplanen av 2007 (Aas, 2019). I mitt empiriske materiale kommer det frem at teoretisk kunnskap som ikke lar seg direkte anvendes praktisk blir ansett som for detaljert med mye bruk av fremmedord og vanskelige begreper, og da særlig knyttet opp mot emner i psykologi.

Praksisåret som er på 2. året var utrolig lærerikt og viktig for å få teorien til å gi mening, og få veiledning fra en erfaren makker i praksisperioden. Her ser man at politistudentene innser at teoretisk kunnskap har en praktisk anvendelse. Tverrfaglige caser er også nøkkelord i denne sammenhengen. Disse casene ble praktisert på 1. året og 3.året, og er enda et eksempel på en overgang fra teoretisk kunnskap til praktisk bruk. Ofte måtte studentene selv spille roller som inngikk i casen, men det hendte også at det ble benyttet eksterne, og det ble sett på som enda mer virkelighetsnært. Lærerne var observatører under disse praktiske oppgavene, og etterpå ble det evaluering og refleksjon rundt hva som ble gjort, og hva som kunne vært gjort annerledes. Denne måten å jobbe på kan kobles opp mot metoder og systemer for å sikre at

den eksplisitte kunnskapen går hånd i hånd med den tause som jeg viste til i teorikapittelet (Collins, 2010). Selv om vi ikke er i stand til å kommunisere taus kunnskap gjennom handling direkte, så vil det gjennom praktiske øvelser i kombinasjon med forklaring være en velegnet læringsform (Filstad, 2010). Disse casene ble i ettertid når man var kommet ut i jobb sett på som veldig viktige, og ble også trukket frem som eksempler på noe man skulle ønske at det var enda mer av under selve utdannelsen på 1.året og 3.året. Dette tilsvarer med funn fra Aas (2014). Dette var faktorer som var med på å bidra til at de erfarte at det var en klar kobling mellom utdanning og yrkesutøvelse, mellom teoretisk kunnskap og praktisk kunnskap. Knyttet opp mot sosiologisk teori vil man i en tverrfaglig case¹⁸ ifølge Goffman være «frontstage», og hva som blir sagt, og ikke sagt, har stor betydning. Likeså kroppsspråk, blikk og fakter. Å fange opp alle disse signalene krever trening, og vil være en av mange små faktorer som kan få stor betydning for hvordan videre hendelsesforløp vil utarte. Under en fiktiv case vil veiledning og tilbakemelding bli gitt og hver enkelt kan korrigere og forberede seg til en ny situasjon «backstage».

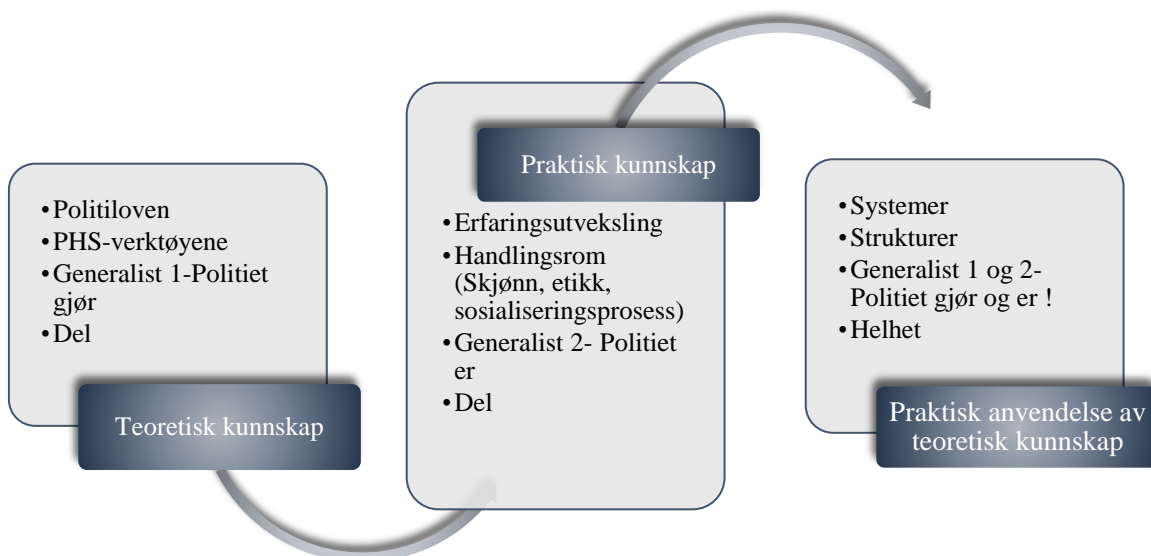
Ifølge det handlingsteoretiske paradigmet er samfunnet og det sosiale liv et resultat av individer som tenker, handler og samhandler, og måten de handler på avhenger av hvordan de tillegger den sosiale virkeligheten (Schiefløe, 2019, s. 76). Hvordan virkeligheten fremstår for hvert individ avhenger av erfaring, innsikt, læring og påvirkning. Ut fra det kan virkeligheten ses på som sosialt konstruert (Schiefløe, 2019, s. 76). Ut fra denne teoretiske rammen tolker jeg det som at den sosiale virkeligheten oppleves mer naturtro når eksterne individer bidrar til casearbeid med operative hendelser som skal løses opp i, og på denne måten opplever studentene at de får erfaring, opplever læring og påvirkning de har tro på fungerer.

Mine funn tydet på at når studentene sammen kan løse slike tverrfaglige, komplekse oppgaver erfarer de at de sitter igjen med mer læring enn ved å lese seg opp på teori hver for seg. Scenarier studentene ikke visste av blir sett i sammenheng med mer kjente oppgaver, og studentene ser et mønster, at de skal følge de samme prinsippene uavhengig av omfang. Også etter endt utdanning ser jeg lignende trekk ved at kollegaer sammen utveksler erfaringer og spør om veiledning og råd. De nyutdannede politibetjentene har god digital mestringsfølelse, og bidrar med denne kunnskapen til fellesskapets beste, og de erfarne politibetjentene blir ansett av de mer uerfarne som ressurspersoner som har mye anvendelig erfaringskunnskap. Teorien viser at dette kan gjenspeile en form for mesterlære, en teori som har blitt aktuell flere steder enn innen

¹⁸ Eksempler på caser kan være en bilulykke med et sammensatt skadeomfang.

håndverkstradisjonen (Filstad, 2010). Nielsen og Kvale (1999) mener mesterlære som begrep også kan belyse en situasjon der et individ lærer av et mer erfarent individ. Den mindre erfarne tilegner seg ved hjelp av taus kunnskap mer kunnskap og økte ferdigheter gjennom å observere den erfarne (Filstad & Kvale, 1999).

Figur 7 viser en utvidet forståelse av hvordan jeg tolker hovedproblemstillingen basert på empiriske funn. Teoretisk kunnskap med blant annet politiloven og grunnleggende teoretisk kunnskap fra PHS bør ligge til grunn når det er både praksisperiode på 2. året, men også etter endt utdanning som yrkesaktiv må den teoretiske kunnskapen anvendes praktisk og her vil innspill fra kollegaer, makkere og ledelse spille en rolle. Den praktiske kunnskapen med den teoretiske kunnskapen i bunnen, vil ha betydning for hvordan politibetjenten håndterer handlingsrom og bruk av skjønn. Over tid vil politibetjentene se strukturer og sammenhenger. Delene, eller bitene, har gått over til et helhetsbilde, og den toleddete generalistkompetansen som kom som følge av revideringer av rammeplaner, (Aas, 2019), har jeg tatt med for å illustrere at ved en kombinasjon av teoretisk kunnskap og praktisk kunnskap over tid har politibetjentene en forståelse av at du over tid dekker både generalist-1 og generalist-2 området.

Figur 7: Min tolkning av hovedproblemstilling basert ut fra analytiske funn.

Ut fra Goffman sin teori ser man gjennom ny erfaring og innsikt at den sosiale virkeligheten forskyves, i den forstand at det studentene trodde ikke var en reel sosial virkelighet faktisk er det. Samtidig oppleves det greit siden det er under veiledning og i en opplærings situasjon. Når man da opplever det samme i yrkeslivet har man allerede opplevd denne sosiale virkeligheten, og man kan ta i bruk de samme verktøyene som man benyttet gjennom utdanningsløpet.

En kombinasjon av teoretisk og praktisk kunnskap er lærbart, og for å bli dyktig i sin profesjon kreves det omfattende øvelse, veiledning og tilbakemelding (Molander, 2013). I mitt empiriske materiale ser man en praktisk anvendelse av teoretisk kunnskap, og det er blant annet på grunn av omfattende øvelse hele praksisåret, men også under det første, - og det siste året ved bachelorutdanningen. Veiledning og tilbakemelding går som en rød tråd fra utdanningen ved PHS mellom medstudenter, lærere og eksterne til opplæring. Den går videre til praksisår mellom praktikant og erfarne makker og dens ledelse. Den går også som bindeledd mellom utdanning og yrkesliv, og som jeg har vært inne på tidligere så vil ulik grad av teoretisk kunnskap under utdanning sørge for via kontekstuelle forhold at både ferske og mer erfarne politibetjenter vil ha behov for råd og praktisk kunnskap fra andre. Revideringer av rammeplaner og samfunnsendringer gjør at vektskåla på den rent teoretiske kunnskapen vil variere.

6.1.1 Bevisstgjøring av egen rolle som politi

Hove (2012) sin studie over nytilsatte politibetjenter som viser til kompetanseområder de har tilegnet seg under utdanning og gapet opp mot der de mener de ulike områdene bør ligge, tyder på at områder som evne til innlevelse i andre menneskers situasjon er ansett som viktig, og her har de tilegnet seg mye kompetanse. Det samme gjelder etisk vurderingsevne og toleranse, evne til å verdsette ulike synspunkter (Hove, 2012, s. 83). Det var samsvar mellom mine funn og tidligere forskning på disse områdene. Det vil allikevel være en viss forskjell siden Hove (2012) sine resultater er kvantitative gjennom spørreundersøkelser der nytilsatte ble spurt konkret om de ulike områdene. I min studie ser jeg den samme tendensen uten at det er spurt direkte om disse kompetanseområdene, men gjennom en helhetsvurdering av det empiriske materialet.

Gjennom semistrukturerte intervju fikk jeg et fyldig empirisk materiale, og det kom frem ulike måter dette emnet har preget politibetjentene på. Som en liten digresjon vil jeg bare kortfattet

skrive litt om hva som ligger i samfunnsvitenskapelige emner. Emnet heter nå politi, samfunn og etikk, og henter sitt faglig innhold fra filosofi, historie, statsvitenskap og sosiologi (Politihøgskolen 2022), og har som vist under teorikapittelet og ved tidligere forskning (Aas, 2019) hatt justeringer av innhold, både før og etter at politiskolen ble til politihøgskolen i 1992 (Ellefsen, 2021). Informantene som jeg intervjuet hadde samme emne, men programplan for tidsrommet 2019-2022, og noen av informantene kom under fagplan for bachelorpolitiutdanning 2018-2021 (Politihøgskolen, 2018). I fagplanen for 2018-2021 het hovedområdet politi og samfunn, og var da et tverrfaglig hovedområde som besto av emnene politilære, forvaltningsrett, sosiologi, kriminologi og yrkesetikk (Politihøgskolen, 2018).

Aas (2019) pekte på funn i rammeplaner der det etter endringer fra fagsøyler til profesjonssøyler ble laget en toleddet modell med generalist-1,- og generalist-2 ferdigheter. Generalist- 1 gikk i hovedsak på hva politiet skal gjøre, og generalist- 2 på hvem politiet er. Med bakgrunn i generalist- 2 ferdighetene og egenskapene fant jeg i mitt materiale funn som ledet frem til at bevisstgjøring av hvem man er som politi er måter de samfunnsvitenskapelige fagene ved PHS vært med å forme nyutdannede politibetjenter i yrkesutøvelsen. Jeg vil dermed forklare figur 4 litt mer detaljert. Gjennom å få økt kunnskap om samfunnet, og de ulike samfunnsgruppene har dette ført til en innsikt og refleksjon over hvordan man best kan ivareta alle samfunnsmedlemmene. Dette har igjen ført til at politibetjentene er seg bevisst sin egen sosiale rolle atferdsmessig. Dette vil jeg underbygge med å knytte et av sitatene fra delkapittelet med resultater opp mot Goffman sine teorier. Sitatet fra informant 7 (2022) som jeg la frem under 5.1.3 om hvordan møte publikum som er utrygge er ifølge SI- perspektivet former for inntrykksstyring. Her har vi tre hovedtyper av kommunikative virkemidler, og disse er form, fremtreden og det siste virkemiddelet er kulisser og rekvisita (Schiefløe, 2019, s. 330). Formen skapes gjennom både verbal og ikke-verbal kommunikasjon. Hva som blir sagt, men ikke minst måten det blir sagt på, har stor betydning for hvordan inntrykk vi får av andre. Sosiale markører som ordbruk og uttale vi spille inn, kroppsspråk, fakter og blikk er også viktige kjennetegn (Schiefløe, 2019, s. 330). Det kom ikke frem i materialet hva som ble sagt, men sosiale markører som kroppsspråk, blikk og fakter var tydelige trekk. Fremtreden som virkemiddel for inntrykksstyring betegner Goffman som utsmykking. Utsmykking omhandler det som vi gjør med kroppen og utseendet, og en bestemt type klesdrakt, i dette tilfellet politiuniformen, for å signalisere tilhørighet til en bestemt type yrke. Ifølge sitatet og måten det ble fortalt på, så skjønnte politibetjenten at uniformen ble litt urovekkende for vedkommende i den gitte situasjonen, og dermed med å slå ned blikket, ta av lua og holde

hendene i ro, ble situasjonen mer dempet. Det tredje viktige virkemidlet er kulisser og rekvisita. Dette virkemidlet går ut på å klargjøre og arrangere scenen slik at vi kan styre det inntrykket vi ønsker å gi (Schiefløe, 2019, s. 330) Også her kunne man ifølge sitatet og funnene se at dette var en bevisst og strategisk handling, politibetjenten hadde inntrykkskontroll. Her ser vi et eksempel på Goffmans begrep «Face Work». Sitatet viste et eksempel på at samfunnet bestående av mennesker som handler, og fellesskap oppstår ved at menneskene interagerer med hverandre, i en eller flere koblede eller felles handlinger (Tjora, 2018, s. 50).

En konflikt må oppfattes som en koblet handling da det vil være ulike scenarier som kan oppstå, og ulike symbol vil frembringe indikasjoner på hva som vil skje, og de ulike partene kan tolke hensikten på ulike måter, og dermed føre til utfall ut fra tolkning. En slik forståelse er en form for «rolletaking». Det vil si at vi er i stand til å tolke de ulike partenes handlinger og intensjoner ved å sette oss inn i deres sted (Tjora, 2018, s. 50).

I et SI-perspektiv består samfunnet av slike koblede handlinger. Her handler individene «mot hverandre» med en forståelse av hvordan man selv skal handle, og hvordan andre kommer til å handle (Tjora, 2018). Utgangspunktet for sosialt liv skapes gjennom disse forhåndsetablerte meningene om hvordan man skal handle Det var også det Goffman kaller en «taktfull uoppmerksomhet» (Aakvaag, 2008, s. 74), selv om man i dette tilfellet ikke kan gå videre, så har man skapt et signal om at man respekterer vedkommende (Aakvaag, 2008, s. 74). Fra den profesjonelles side kan man oppleve det samme, at det er en form for tvang. Det vil dermed være viktig at det er et sett med regler å forholde seg til, og vel så viktig at man faktisk kan forstå situasjonen, og tilpasse seg ut fra den (Christoffersen, 2011)

Politibetjentene er bevisst sin sosiale rolle når det kommer til oppgaver som ligger i deres yrke. Et gjennomgående trekk er også at politibetjentene vil være rettferdige, de vil hjelpe og vise respekt og utøve et minimum av makt. Lignende funn fra Hoel og Christensen (2016). Mine funn tyder på at de håndterer «rolletaking» (Tjora, 2018, s. 53), de har innlevelse og forståelse for andres situasjon og behov. Dette har jeg oppsummert til at de nyutdannede politibetjentene anerkjenner at mennesker er ulike og har forståelse for hvorfor det oppstår ulikheter i samfunnet. Denne forståelsen er basert ut fra måter de samfunnsvitenskapelige fagene ved PHS har vært med på å forme de nyutdannede politibetjentene på, men også gjennom identitet, summen av arv og miljø. Ut fra disse aspektene kom jeg da frem til nøkkelsetningen som er bevisstgjøring av hvem man er som politi, men ser klare likhetstrekk til (Hoel & Christensen,

2016: Aas 2014 & 2019). Det er også klare likhetstrekk med navigasjonshjulet, de etiske retningslinjene som er utarbeidet for politiet. Navigasjonshjulet består av et «hjul» der det i midten står «hva gjør du?». Rundt hjulet er det ulike tema du må tenke over, det er jus, om det er lovlig. Det er identitet, om det er i samsvar med våre verdier. Det er moral, om det er riktig. Etikk, om det lar seg begrunne. Omdømme, beholder vi vår troverdighet, og det er økonomi som omhandler om det lønner seg (Politiet.no, 2018). Jeg finner i mitt empirisk materiale samsvar med at, foruten økonomi, det var vi ikke så mye inne på, annet enn ved innstramminger i budsjettet knyttet opp mot kurs og kompetanseheving. Mitt funn har likevel helt konkret manglende samsvar med tidligere forskningsfunn, men i stor grad er funnene i tråd med «hva gjør du?» (Politiet.no, 2018), der jeg har tolket det til bevisstgjøring av hvem du er som politi. Forklaringen på at det er lite forskning på akkurat dette undertemaet vet jeg ikke. En annen forklaring er at det er forskning som jeg har oversett, og en tredje forklaring kan være at mye av forskningen innen dette profesjonsyrket og denne utdanningen er av forskere ved politihøgskolen og/eller har erfaring fra dette yrket, og dermed tar tak i mer organisatoriske problemstillinger og rapporter fra kvalitetsundersøkelser.

Ved å se til den historiske innrammingen av politiutdanningens historie (4.1-4.1.4) opp mot funnet bevisstgjøring av hvem man er som politi, ser man at det var først i 1954 at Politiutvalget påpekte at politiskolens forslag til ny undervisningsplan ble støttet, men at det også måtte undervises i samfunnslære og psykologi for å sikre nødvendige fagkunnskaper og rolleforståelse (Ellefsen, 2021). I tiden før mellomkrigstiden hadde politiutdanningen hatt et mer militært preg. Graden av egen bevisstgjøring i denne perioden kjenner jeg ikke til, men mitt poeng er at det er først fra 1950-tallet at begrepet rolleforståelse og fagkunnskaper innen samfunnslære og psykologi kommer inn i politiutdanningen. Jeg leser også av politiutdanningens historie at politiets rolle har vært nært linket opp mot politikkenes føringer, økonomiske rammer, derav synlighet ute blant publikum, og samfunnets endringer i form av nasjonal, - ro eller uro- sterk eller svekket nasjonalfølelse. Det kulturelle kan også ha hatt andre betydninger, og da tenker jeg i denne sammenhengen i retning av kjønn. Kvinner i politiet ble på begynnelsen av 1900-tallet sett på med skepsis fra politiets egne og fra politisk hold, det ble ikke sett på som stor nytteverdi å belaste politiets budsjetter med faste gasjer til kvinnelig politi (Politiforum, 2023). 50 år senere, i 1958 ble kvinner formelt likestilt med menn ved ansettelse i politiet (Forskning.no, 2016), men enda var det en vei å gå før likestillingen var et faktum i praksis (Forskning.no, 2016). I dag er det kjønnsbalanse innen blant annet opptak til PHS, men enda er det områder det må jobbes med, blant annet for få kvinnelige operative ledere (Politiets

fellesforbund, 2022). Har dagens mer like kjønnsfordeling fått betydning for en bredere bevisstgjøring av hvem man er som politi¹⁹, og hva de ønsker å utrette? Altså generalist-2 kompetansen (Aas, 2019). I Finstad (2005) sitt bidrag til en hundreårsberetning om politiets historie fremkommer det at mannlige kolleger tilkjenner kvinner positive kvaliteter som endringsagenter:

Arbeidsmiljøet er blitt bedre, pikettkulturen er ikke hva den en gang var, noe tyder på at kvinnes inntog i politiet har utfordret et tradisjonelt syn på politiarbeidets innhold og i politiforskningen diskuteres det om kvinnene representerer et brudd med forestillinger om politiet som reaktive kriminalitetskrigere (Finstad, 2005, s. 192).²⁰

Dette sitatet står i kontrast til radikaliseringsprosessen som kom etter revolusjonen i Russland, på tampen av 1. verdenskrig, da politiet ventet på militære forsterkninger ved et opprør: «Men for oss fåtallige politifolk, som hadde den sure oppgaven å håndheve norsk lov og rett og ble bokstavelig talt slått ned «og trådt med jernskodd hæl», var det slett ikke noe særlig morsomt» (Brenne et.al.,1959, s. 121).

Det er i underkant av 90 år mellom disse to sitatene, og de får frem at samfunnet har endret seg. Bemanningen til politiet har økt. Kriminaliteten har tatt andre finurlige former, og utdanningens innhold bør avspeile de nye variantene av lovbrudd, og for å sette det på spissen, så er opprørene i stor grad nå ute i den digitale verden, sett i denne sammenhengen i et nasjonalt perspektiv. Dette komplekse bildet på samfunnet, og derav politiets oppgaver, gjør at det kan være behov for et mangfold blant politibetjentene. Det krever også en stor bevisstgjøring av hvem man er som politi. Det operative politiets hovedoppgaver, det vil si arbeidet som i stor grad handler om samhandlingen mellom «gatepoliti» og publikum (Barstad & Glasø, 2021). Politiet må forholde seg til en rekke grunnprinsipper som ble utarbeidet av politiroллеutvalget i 1981, som blant annet innebærer at politiet skal speile samfunnets idealer, politifolk skal være generalister, virke i samspill med publikum, være integrert i lokalsamfunnet, prioritere mellom sine oppgaver med hovedvekt på forebygging og være underlagt effektiv kontroll fra samfunnets side (Politiets rolle i samfunnet, 1982, referert i Finstad, 2008).

¹⁹ JM. Toledet generalist-2(Aas 2019)

²⁰ Fremstillingen i hundreårsberetningen bygger på Finstad, 1998 og Finstad, 2000.

6.1.2 Trinnvis prosess mot en profesjonell fagutøvelse

Mine resultater fra analyseprosessen på det siste hovedfunnet får frem et bilde av nyutdannede politibetjenters syn på fagutøvelse som en trinnvis utvikling der ulike kunnskapsformer blir benyttet i veien mot en profesjonell fagutøvelse. Aas sin forskning (2019) mener det er fire temaer som stadig er et tema ved revideringer av rammeplaner for politiutdanningen. Tema fire er et spørsmål om det er akademisk eller operativ praksis i sentrum for utdanningen? Her viser Aas blant annet til Thorsen og Christensen (2018) som omtaler koblingen «teori og praksis» som noe forslitt, men og heller se disse to størrelsene som innlemmet i hverandre. Der fremgår det også at det er behov for en mer nyansert måte å se på utviklingen av profesjonell kompetanse med et samspill av ulike kunnskapsformer. Mine funn i forståelsen av fagutøvelse i lys av utdanningen får frem resultater som er mer nyansert enn «teori og praksis». Selv om det er samsvar, er evnen til bearbeidelse og refleksjon, samt en tydeliggjøring av praksis rundt skjønn en ny dimensjon. Disse metodene isolert sett finner jeg igjen i teorien, men ikke som politibetjenters egen forståelse av fagutøvelse. Samtidig viser teori til lignende innhold, men sagt med andre ord. Christoffersen (2011) mener at politiyrket innen operativt arbeid vil arbeidsoppgavene være mange, og innebære at du kan komme i situasjoner der du må handle raskt, og stole på at det valget du tok er forsvarlig og fornuftig ut fra den gitte situasjonen. For å håndtere slike oppgaver må man være forberedt, og gis mulighet til å tenke over situasjoner man kan komme opp i. Det vil likevel være kontrast mellom å stå i en situasjon, samt lære om den på forhånd (Christoffersen, 2011). Dette er et eksempel på at du må være forberedt i forkant av situasjonen, og min analyse ser på fagutøvelse i et lengre perspektiv, i etterkant av situasjoner. En svakhet i egen tolkning er at den viser ikke til å være forberedt til første arbeidsdag i det Aas (2019) betrakter som Tema to som omhandler «første dag på jobben eller en lang yrkeskarriere»? Her dreier det seg om i hvor stor grad de nyutdannede er forberedt på yrkesutøvelsen eller om opplevelsen blir et praksissjokk. Her bruker Aas (2019) begreper som «ferdigvare» og «halvfabrikata» for å vise til hva tilfellet er rett etter endt utdanning, og trekker frem at det mest realistisk er «halvfabrikata» som i en modningsprosess behersker de praktiske oppgavene som yrket krever. Samtidig er min tolkning i tråd med at det tar tid å bli «ferdigvare». Funn fra Aas sin kvalitetsrapport (2014) som viser til forhold som at det var for lite praktisk trening under utdanningen, manglende kobling mellom teori og praksis og et for teoritungt studieinnhold stemmer delvis med mine funn. Også mine informanter etterlyste mer praktiske trening under utdanningen, og da i form av tverrfaglige caser. Koblingen mellom teori og

praksis ble i stor grad sett på som gode, noe som kan tyde på at jevnlig revideringer av rammeplaner har ført til en tettere kobling mellom disse kunnskapsformene. Det siste punktet til Aas (2014) som fikk frem at hans informanter mente det var et for teoritungt innhold stemmer delvis med mine funn. I mine funn ble deler av psykologi emnene trukket frem som for teoritunge. Her kom det frem at det var for mye bruk av fremmedord og vanskelige begreper knyttet opp mot ulike diagnoser, og det var et ønske om mer praktiske verktøy som lettere kunne tas i bruk i politihverdagen.

Tilbake til egne resultater. Jeg sitter jeg igjen med en del ubesvarte spørsmål. Hva ligger i begrepet refleksjon? Er det kontinuerlig faglig refleksjon med loggføring og samtaler som systematisk fører til økt praktisk kunnskap? Dette har jeg ikke belegg for å svare på i mitt empiriske materiale, men det er et felt som vekker min nysgjerrighet, og som hadde vært spennende og sett nærmere på.

Flere av informantene uttrykte at det var en felles forståelse av at de mest nyutdannede var mye bedre rustet på digitale ferdigheter enn de som hadde vært yrkesaktiv i mange år, men her ble det samtidig poengtert at mer og mer av arbeidsoppgavene bunnet i en form for digitale spor, og dermed var det ønske- og behov for god kompetanse innenfor dette feltet. Informantene erfarte at datakriminalitet hadde økt mye i omfang på relativt kort tid.

I lys av den raske utviklingen innen teknologi ser jeg i tidligere forskning (Hove, 2012, s. 83) at digitale ferdigheter ikke var med over kompetanseområder som nyutdannede politibetjenter hadde, og hva de selv anså som de viktigste kompetanseområdene, og i hvor stor grad de har opparbeidet seg denne kompetansen via bachelor utdanningen sin. (Hove, 2012). Dette tolker jeg som en indikator på at det må ha skjedd mye i en tiårsperiode når det kommer til digital opplæring, men er det også en indikator på at det er manglende kunnskap på feltet for de som er uteksaminert før, eller er disse kompetansebehovene blitt dekket gjennom kurs og kompetanseheving?

Blant annet ble bruken av OSINT²¹ trukket frem som teknologiske hjelpemidler som gir mye nyttig informasjon, og er et verktøy som er kommet som et supplement til andre metoder å drive etterforskning på. Politireollen har blitt mer kompleks, noe som blant annet innebærer å fornye seg og beherske teknologi (Ellefsen, 2021, s. 520). Faglighet og kunnskap i møte med

²¹ Open Source intelligence

en mer bevisst allmennhet som stiller krav om en effektiv og kvalitetssikker polititjeneste (Ellefsen, 2021, s. 520).

Ifølge Barstad og Glasø (2021) ligger omfatter kunnskapsbasert politiarbeid følgende:

Kunnskapsbasert politiarbeid kan også beskrives som systematisk og metodisk innhenting av relevant informasjon og kunnskap som så analyseres og ikke minst begrunnes. Formålet vil være å avdekke fakta, for eksempel i det operative og det kriminalitetsforebyggende arbeidet (Barstad & Glasø 2021, s. 24). Det ligger i kunnskapsbasert politiarbeid en forventning om at politiet skal forholde seg aktivt til og anvende andre typer kunnskap enn sin erfaringsbaserte (Regjeringen, 2009, s. 12, referert i Barstad & Glasø, 2021, s. 24).

I mitt materiale kommer ikke kunnskapsbasert politiarbeid ordrett frem, men gjennom denne beskrivelsen av hva det innebærer vitner det liten tvil om at det i store deler av materialet er en metode som brukes aktivt. Om det kan være en sammenheng mellom at jeg som intervjuer har en annen yrkesbakgrunn enn informantene, og dermed ikke benyttet fagterminologi innen dette området for at jeg lettere skulle forstå er uklart, men det vil uansett være min forståelse av informantenes beskrivelser.

Politiet er samfunnets sivile maktapparat. Å forvalte makt setter særlige krav til den enkeltes vurderings-, og handlingsevne. Det er derfor spesielt viktig for medarbeidere i politiet å ha et bevisst forhold til etikk, og hva som er god moral og hvordan en bør handle (Politiet.no, 2018).

I mitt materiale finner jeg koblinger mellom teoretisk kunnskap og praktisk kunnskap som forsterker at overnevnte utdrag fra navigasjonshjulet ikke bare utføres, men også internaliseres. Det er analytiske funn på at hver enkelt har gode vurderings-, og handlingsevne, men også sammen. Det er en delingskultur der oppgaveløsning i kobling mellom teoretisk kunnskap og erfaringsbasert kunnskap foregår mellom ferske politibetjenter og erfarne politibetjenter. Å utøve en saklig og rettferdig bruk av skjønn innebærer mange faktorer. Etikk blir viktig, men også politiets egne opplevelser, oppfatninger og sosialisering (Barstad & Glasø, 2021). Verdigrunnlaget hos hver enkelt betjent, men også arbeidskulturen vil ha betydning.

Sett i en større sammenheng trekker jeg da paralleller til om dette kan ha noe med hva slags type mennesker det er som søker seg inn på PHS?

Som det kommer frem i boka til Ellefsen (2021) er det blitt høyere og høyere snitt for å komme inn på PHS, i tillegg ser mange studenter på yrket som et moralsk prosjekt der det å hjelpe andre og utgjøre en forskjell er viktig. Også funn fra Hove (2012, s. 83) viser til at evne til kritisk refleksjon og etisk vurderingsevne ble ansett som viktig, og var et kompetanseområde de «nytilsatte polititjenestemennene²²» mente de hadde god kompetanse på. Dermed tolker jeg at til tross for at studentene må ha et høyere snitt for å komme inn på PHS i de senere årene er egenskaper hos studentene som går på etikk og moral stabilt over tid, uavhengig av karakterer.

I lys av teori i et SI- perspektiv fremkommer det i mitt datamateriale at forståelsen av fagutøvelse er kompleks, og det som er en profesjonell fagutøvelse i dag kan vise til manglende kunnskap innen enkelte områder «i morgen», altså en dynamisk stabilitet (Aakvaag 2008, s. 33), men å ha et stødig etisk fundament vil være en viktig forutsetning fordi innenfor denne tradisjonen er samfunnet og det sosiale liv et resultat av individer som tenker, handler og samhandler, og måten de handler på avhenger av hvordan de tillegger den sosiale virkeligheten (Schiefløe, 2019, s. 76). Hvordan virkeligheten fremstår for hvert individ avhenger av erfaring, innsikt, læring og påvirkning. Ut fra det kan virkeligheten ses på som sosialt konstruert (Schiefløe, 2019, s. 76). Et viktig aspekt når man skal forklare samfunnet ut fra en handlingsteoretisk tilnærming er å forklare hvordan varige og stabile kulturelle og strukturelle samfunnsegenskaper innen i dette tilfellet organisasjoner, oppstår og vedlikeholdes på grunnlag av individuelle handlinger.

²² Nå benyttes en mer kjønnsnøytral beskrivelse (Politiforum, 2021).

7.0 Avslutning

I denne studien har jeg jobbet frem mot å nærme meg hovedproblemstillingen:

Hva kjennetegner politibetjentes forståelse av teoretisk og praktisk kunnskap i koblingen mellom utdanning og yrkespraksis?

Det finnes tidligere forskning på temaet, men disse er i stor grad basert på kvantitative undersøkelser eller kvalitative undersøkelser i gruppe. Mitt bidrag inn til forskningen var dermed å intervju informanter personlig, enkeltvis, ut fra deres forståelse av temaet.

For å få et mer nyansert bilde på hovedproblemstillingen hadde jeg også med to underproblemstillinger:

- På hvilke måter har de samfunnsvitenskapelige fagene ved PHS vært med å forme nyutdannede politibetjenter i yrkesutøvelsen?
- Hvordan forstår politibetjenter sin egen fagutøvelse i lys av erfaringer fra utdanningen?

Ved å ramme inn teorien rundt politiutdanningens historie i Norge, så fikk jeg sett nærmere på overgangen fra det tradisjonelle til det mer moderne samfunnet, og hvilke konsekvenser det medførte. Dette var veldig spennende for da så man likhetstrekk med andre yrkesgrupper og profesjoner, og forsto mer av selve organiseringen, men også hvor tett kobling det er mellom samfunnsendringer og justeringer på utdanningsløp. Politiyrket og yrkesutøvelsen må være i tråd med samfunnet stadige endringer for å kunne opprettholde og stadig fremme sin rolle som statens sivile maktapparat.

Opgavene er mange og komplekse, og for å lykkes kan man trekke frem tre suksesskriterier: Kriminalitetsnedgang, trygghet og rettferdighet (Finstad, 2022). Skal disse kriteriene opprettholdes over tid kreves det en rekke faktorer, og i denne oppgaven er det som sagt innholdet i utdanningen og yrkesutøvelsen jeg har fordypet meg i. Alle disse leddene krever sosial samhandling, og et repertoar av ulike måter å skape relasjoner til mennesker i ulike livsfaser og livssituasjoner, som jeg viste nærmere til i teorikapitlet, analyse-, og drøftingsdelen. Gjennom intervjuguide, gjennomføring av intervju og behandling av datamateriale har dette vært viktige ledetråder for meg i hvordan få et innblikk i denne kompleksiteten som gjør at nyutdannede politifolk kan utføre sine krevende arbeidsoppgaver, og om de selv opplever at det er i tråd med det de har lært under utdanningen sin.

Etter å ha fullført analysene fikk jeg et fyldig empirisk materiale. De mest relevante og sentrale funnene la jeg frem i korte trekk i kapittel 5, og valgte å ta en mer detaljert drøfting komprimert ned til tre funn som var relevant for hovedproblemstillingen, men også i tråd med underproblemstillinger. Disse funnene omhandler min forståelse av analysen i seg selv, men også knyttet opp mot teori og tidligere forskning som har vært relevant for temaet.

Jeg har kommet frem til at nyutdannede politibetjenter i stor grad benytter seg av en praktisk anvendelse av teoretisk kunnskap, og har en forståelse av at det er en tett kobling mellom det de lærte på PHS av teoretisk kunnskap og den kunnskap de benytter seg av under yrkesutøvelse. De samfunnsvitenskapelige fagene har vært med å forme politibetjentene på flere måter, men det må også presiseres at sosialiseringprosessen spiller en rolle for i hvor stor grad denne kunnskapen er ervervet gjennom utdanningen, og i hvor stor grad den er preget av arv og miljø. Min analyse viser at nyutdannede politibetjenter håndterer relasjonelle teknikker og ferdigheter som gjør dem i stand til å møte mennesker fra ulike samfunnsgrupper, inkludert mennesker med psykiske vansker, men i det siste tilfellet bør det ses nærmere på hvilken undervisningsmodell som skaper en mest hensiktsmessig forståelse av teoretisk og praktisk kunnskap i koblingen mellom utdanning og yrkespraksis. Det kom også frem i mitt empiriske materiale etiske sider som tydet på innlevelse, forståelse og et stort ønske om å hjelpe andre mennesker og opptre rettferdig. Deres sosiale rolle tilpasset yrket førte til det analytiske funnet om en bevisstgjøring av hvem politiet er, og er et resultat av teoretisk kunnskap til praktisk bruk, men også her av sosialiseringprosessen. Det siste funnet som er relevant opp mot hovedproblemstilling er også informantenes syn på fagutøvelse i lys av utdanningen ved PHS. I mitt empiriske materiale ser man at mye tyder på at informantene opplever en tett kobling mellom utdanningsinnholdet ved PHS og yrkesutøvelsen, men virker likevel ikke som en «ferdigvare» som Aas (2014 og 2019) har brukt som begrep i denne sammenhengen. Også mitt funn tyder i retning av en trinnvis prosess i veien mot en profesjonell fagutøvelse.

Referanser

- (red), J. K.-J. (2022, juni). *Norsk politihistorisk selskap*. Hentet fra politihistorieglimt: <https://www.politipensjonisten.no/wp-content/uploads/JUNI-2022-1.pdf>
- Bjørnson, Ø. (1990). *Arbeiderbevegelsens historie i Norge-2. På klassekampens grunn (1900-1920)*. Oslo: Tiden Norsk Forlag A/S.
- Brenne, H. o. (1959). *Erindringer av tre politimenn gjennom 50 år*. Mosjøen: Eget forlag.
- Brinkmann, T. B. (2022). *Krise, risiko og uvisshet - sosiologiske refleksjoner*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Christensen, K. T. (2018). *Jeg er lærer!* Bergen: Fagbokforlaget.
- Christensen, L. H. (2016, mai 13). *Idunn*. Hentet fra Nordisk politiforskning: <https://www.idunn.no/doi/10.18261/issn.1894-8693-2016-01-04>
- Christoffersen, S. A. (2011). *Profesjonsetikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Collins, H. (2010). *Tacit and explicit knowlwdge*. University of Chigaco Press.
- Dalland, O. (2017, 6.utg.). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal.
- Damen, M.-L. (2020, Juni 17). *Politiforum*. Hentet fra Politistudenter er påfallende like på tvers av forskjellige utdanningssystemer: <https://www.politiforum.no/marie-louise-damen-politihogskolen-studenter/politistudenter-er-pafallende-like-pa-tvers-av-forskjellige-utdanningssystemer/201787>
- Dolonen, K. A. (2022, November 25). *Norsk sykepeleierforbund*. Hentet fra Sykepleien: <https://sykepleien.no/2022/11/tusenvis-av-sykepleiere-har-droppet-ut-av-studiet-de-siste-ti-arene>
- Filstad, C. (2010). *Organisasjonslæring*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Filstad, C. (2010). *Organisasjonslæring*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Finstad, L. (2018. 3.opplag 2022). *Hva er politi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Forskning.no*. (2016, April 10). Hentet fra Slik hadde de første politikvinnene det: <https://forskning.no/kjonn-og-samfunn/slik-hadde-de-forste-politikvinnene-det/427489>
- Fylling, A. T. (2021). *Digitale forskningsmetoder*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Geir Aas, G. T. (2021, Vol.106(2)). Holder norsk politiutdanning mål? *Nordisk tidsskrift for kriminalvidenskab* , ss. 188-210.
- Hege Nilsen Barstad, K. H. (2021). *Kunnskapsbasert politiarbeid*. Oslo: Gyldendal.
- Heggen, K. (2010). *Kvalifisering for profesjonsutøving*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Hjørdis Birgitte Ellefsen, V. L. (2021). *Kunnskap for et tryggere samfunn?* Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

- Høgheim, S. &. (2022). *HVL Open*. Hentet fra Fakultetet for lærarutdanning, kultur og idrett: <https://hvlopen.brage.unit.no/hvlopen-xmlui/handle/11250/3017177>
- Korsnes, O. (2019). *Sosiologisk leksikon*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kr-Jørgensen, J. (2022, Juni 13). *Politiets pensjonistforbund*. Hentet fra Historieglimt 6 fra Norsk Politihistorisk Selskap: <https://www.politipensjonisten.no/ukategorisert/historieglimt-6-fra-norsk-politihistorisk-selskap/>
- Kvale, K. N. (1999). *Mesterlære - læring som sosial praksis*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Miles, M. B. (2020. 4th ed). *Qualitative data analyses: a methods sourcebook*. Los Angeles: SAGE publications inc.
- Molander, A. o.-C. (2013). *Profesjonsstudier II*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Nilssen, V. (2021- 3.opplag). *Analyse i kvalitative studier. Den skrivende forskeren*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Politidirektoratet. (2021, januar 25). *Politiet*. Hentet fra Alvorlig psykisk syke: – Sannsynlig at flere vil begå grove voldshandlinger: <https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/aktuelt/nyheter/2021/01/19/alvorlig-psykisk-syke--sannsynlig-at-flere-vil-bega-grove-voldshandlinger/>
- Politiet.no*. (2018, Mai). Hentet fra Etske retningslinjer for politiet: <https://www.politiet.no/globalassets/05-om-oss/04-jobb-i-politiet/00-jobb-hos-oss/etske-retningslinjer-for-politiet.pdf>
- Politiets fellesforbund*. (2022, Januar 1). Hentet fra På vei mot likestilling i politiet: <https://pf.no/aktuelt/samfunnsansvar/pa-vei-mot-likestilling-i-politiet>
- Politiforum*. (2021, April 30). Hentet fra Endelig vedtatt: Dette blir det nye navnet på lensmannen: <https://www.politiforum.no/lensmann/endelig-vedtatt-dette-blir-det-nye-navnet-pa-lensmannen/213298>
- Politiforum. (2023, februar 10). Hentet fra Politiforum: <https://www.politiforum.no/psykiatri-psykiatrioppdrag/antall-psykiatrioppdrag-fortsetter-a-oke/235037>
- Politihøgskolen*. (2018, april 25). Hentet fra webområde for Politihøgskolen.no: <https://www.politihogskolen.no/globalassets/for-studenter/regelverk-og-innholdet-i-bachelor/rammeplan-og-programplaner/rammeplan-bachelor-politiutdanning-2019.pdf>
- Politihøgskolen*. (2018a). Hentet fra Eldre fagplaner og pensumlister for bachelor-politiutdanning: <https://www.politihogskolen.no/en/for-students/tidligere-student/eldre-fagplaner-pensumlister-bachelor-politiutdanning/>
- Politihøgskolen*. (2022, Juni 23). Hentet fra Programplan Bachelor-politiutdanning 2022-2025: <https://www.politihogskolen.no/globalassets/for-studenter/regelverk-og-innholdet-i-bachelor/rammeplan-og-programplaner/programplan-bachelor-politiutdanning-forste-studiear-2022-2025-politihogskolen.pdf>

- Regjeringen.no.* (2008, januar 22). Hentet fra 14 Styrking av profesjonsutdanningene i høyskolene: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/NOU-2008-3/id497182/>
- Regjeringen.no.* (2020). Hentet fra NOU 2020: 3 Ny lov om universiteter og høyskoler. 5.2 Kvalitetsreformen: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2020-3/id2690294/?ch=6>
- Schiefloe, P. M. (2019, 3.utg/1.opplag). *Mennesker og samfunn: Innføring i sosiologisk forståelse*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Sigrun Nilsen, H. F. (2007). *Læring i fellesskap- en pedagogisk modell i profesjonsutdanninger*. Oslo: Gyldendal.
- Sikt.* (u.d.). Hentet fra Sikt- Kunnskapaektorens tjenesteleverandør: <https://sikt.no/>
- Skarpenes, N. (2019, Oktober 4). *Politiforum*. Hentet fra Politiutdanning gir en unik kompetanse: <https://www.politiforum.no/debattinnlegg-nina-skarpenes-politihøgskolen/politiutdanning-gir-en-unik-kompetanse/154864>
- Skogheim, D. (1973). *Klassekamp under nordlysflammer*. Oslo: PAX FORLAG A.S-OSLO.
- Statens innkrevingsentral.* (2018, Februar 08). Hentet fra Politiet: <https://www.sismo.no/no/pub/oppdragsgivere/politiet>
- Store norske leksikon.* (2022, August 5). Hentet fra Kontekst: <https://snl.no/kontekst>
- Store norske leksikon.* (2022, August 15). Hentet fra Menstadslaget: <https://snl.no/Menstadslaget>
- Store norske leksikon.* (2023, Mars 08). Hentet fra Jonas Lie (NS-Politiker): https://snl.no/Jonas_Lie_-_NS-politiker
- Strype(red.), M. E. (2002). *Politi høgskolen*. Hentet fra PHS Forskning 2005:2: Politirollen gjennom hundre år: <https://phs.brage.unit.no/phs-xmlui/bitstream/handle/11250/175028/Politirollengjennom100%c3%a5r.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Studiebarometeret.* (2022). Hentet fra Nokut: https://www.studiebarometeret.no/no/student/studieprogram/1301_ba2019/tidsserie
- Tjora, A. (2018). *Hva er fellesskap*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Tjora, A. (2018). *Viten skapt*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Trippestad, M. R. (2015, Desember 15). *Idunn*. Hentet fra Reformer eller deformer: <https://www.idunn.no/doi/full/10.18261/ISSN1504-2987-2015-06-01#con1>
- Utdanningsdirektoratet.* (2019, Mars 3). Hentet fra Dybdelæring: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/dybdelaring/>
- Utdanningsdirektoratet.* (2020, August 8). Hentet fra Den internasjonale studien PISA: <https://www.udir.no/tall-og-forskning/internasjonale-studier/pisa/>

Å forklare sosiale fenomener. (utgave, 9.opplag 2021). Oslo: GyldendalOle-Jørgen Skog.

Aakvaag, G. C. (2008). *Moderne sosiologisk teori.* Oslo: Abstrakt forlag.

Aas, G. (2014). *Politihøgskolen.* Hentet fra Politiutøveres syn på politiutdanningen:
<https://www.politihogskolen.no/globalassets/om-oss/kvalitet-i-utdanningen/kvalitetsrapporter/kvalitetsundersokelsen-2014-politihogskolen.pdf>

Aas, G. (2019, Utg.28). Kampen om politiutdanningen. *Tidsskrift for Proffessionsstudier* 27, ss. 26-34.

Vedlegg 1: Intervjuguide

Fremgangsmåte/tema for intervjuet	Spørsmål/mitt ansvarsområde	Notater
		Gjerne oppfordre til en konkret historie eller fortelling om temaet. -Følg opp med spørsmål som faller naturlig ut fra det som blir fortalt.
Innledning	Presentasjon av bakgrunnen for intervjuet	
	Avklaring om hva intervjuet skal brukes til og prosedyrene rundt det.	
Bli kjent	Kan du fortelle litt om deg selv?	
	Hvorfor ville du bli politi?	
	Annet	
Utdanningsløp	Hva slags faktorer førte til at du valgte din type utdanning?	
	Kjennes valg av utdanning rett ut for deg? (Utdyp)	
	Opplever du relevans mellom din utdanning og arbeidsoppgavene dine i jobben? Fortell.	
	Hvordan opplevde du de teoretiske fagene?	
Forholdet mellom utdanning og yrkesutøvelse.	På hvilken måte har samfunnsfagene preget deg i jobben du har nå?	
	Fortell om en vanlig dag på jobben.	
	Hvordan foregår kompetanseutvikling i praksis for relativt nyutdannede politibetjenter?	
	Hvilke tanker gjør du deg rundt egen utøvelse av politiskjønnen?	

	Hvilke ambisjoner har du i politiyirket?	
	Hvordan ønsker du at kollegaene og øvrige borgere ser på deg som fagperson og medmenneske?	
Unngå praksissjokk	Med den kunnskap og erfaring du har i dag, er det noe du ville hatt mer av på politihøyskolen for å lettere møte arbeidshverdagen?	
Avslutning	Er det noe mer du vil tilføye?	
Avrunde og takke så mye.		

Vil du delta i forskningsprosjektet

Masteroppgave i samfunnsvitenskap med fordypning i sosiologi?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å *undersøke forholdet mellom utdanning og yrkesutøvelsen din*. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Masteroppgave i samfunnsvitenskap med fordypning i sosiologi.

Jeg skal ved hjelp av relevant teori og intervjuer av tidligere politistudenter undersøke hvordan dere har opplevd sosiologifaget ved årene på phs, og om faget har hatt betydning for deg i ditt arbeid ute i det operative. Jeg vil i særlig grad se på om faget økte din kunnskap om viktigheten av med relasjonsarbeid og god rolleforståelse.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Nord Universitet er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg skal intervju 10 personer, og har i utgangspunktet lyst på lik fordeling mellom kvinner og menn. Bakgrunnen for at du blir spurt er at det er 1-5 år siden du gikk ut som student, og da har du enda god mulighet til å huske livet som student, og de innholdet i de ulike fagene.

Hva innebærer det for deg å delta?

Jeg vil gjennomføre et elektronisk/fysisk intervju med deg, og vil i perioden jeg jobber med masteroppgaven (innleveringsfrist 15.5.23) ha nytte av de opplysningene jeg får hos deg. Jeg er ikke ute etter personopplysninger, og intervjuet vil bli kodet, anonymisert og det transkriberte intervjuet vil bli lagret til innleveringsfrist, det originale intervjuet slettet innen en måned etter gjennomføring.

Alle dokumenter i dette arbeidet er beskyttet med passord.

Du vil i forkant av intervjuet få tilgang til intervjuguiden slik at du kan få forberedt deg. Tidsbruken på selve gjennomføringen på intervjuet har jeg satt til 45 minutter.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes ved innlevering, 15.5.23, og da vil også de transkriberte intervjuene bli slettet. Jeg vil ikke benytte lydopptakene til videre forskning.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra *Nord Universitet* har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Nord Universitet. Studentansvarlig er Lene Strøm, og veileder ved Nord Universitet er Førsteamanuensis, Ingrid Fylling ved fakultetet for samfunnsvitenskap.

Vårt personvernombud ved Nord Universitet er Toril Irene Kringen. Kontaktinformasjon: toril.i.kringen@nord.no

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Student
Lene Strøm

Ingrid Fylling
(Forsker/veileder)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*masteroppgave i samfunnsvitenskap med fordypning i sosiologi*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i *et elektronisk intervju*
- å delta på *et fysisk intervju*

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3: Søknad NSD

Referansenummer

343156

Vurderingstype

Standard

Dato

28.10.2022

Prosjekttittel

Masteroppgave i samfunnsvitenskap med fordypning i sosiologi

Behandlingsansvarlig institusjon

Nord Universitet / Fakultet for samfunnsvitenskap / Historie, kultur og medier

Prosjektansvarlig

Ingrid Fylling

Student

Lene Strøm

Prosjektperiode

29.08.2022 - 15.05.2023

Kategorier personopplysninger

- Alminnelige

Lovlig grunnlag

- Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 15.05.2023.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

OM VURDERINGEN Personverntjenester har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket. Personverntjenester har nå vurdert den planlagte behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at behandlingen er lovlig, hvis den gjennomføres slik den er beskrevet i meldeskjemaet med dialog og vedlegg. Vurderingen vår forutsetter at innsynsforespørsel/tilgang på opplysninger for rekruttering godkjennes av Politihøgskolen, og behandlingen kan ikke begynne før dette er klart. VIKTIG INFORMASJON TIL DEG Du må lagre, sende og sikre dataene i tråd med retningslinjene til din institusjon. Dette betyr at du må bruke leverandører for spørreskjema, skyklaging, videosamtale o.l. som institusjonen din har avtale med. Vi gir generelle råd rundt

dette, men det er institusjonens egne retningslinjer for informasjonssikkerhet som gjelder.

DEL PROSJEKTET MED PROSJEKTANSVARLIG For studenter er det obligatorisk å dele prosjektet med prosjektansvarlig (veileder). Del ved å trykke på knappen «Del prosjekt» i menylinjen øverst i meldeskjemaet. Prosjektansvarlig bes akseptere invitasjonen innen en uke. Om invitasjonen utløper, må han/hun inviteres på nytt.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til den datoen som er oppgitt i meldeskjemaet.

LOVLIG GRUNNLAG Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om: lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20). Personverntjenester vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleverandør, skylagring eller videosamtale) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med. For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke typer endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema> Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

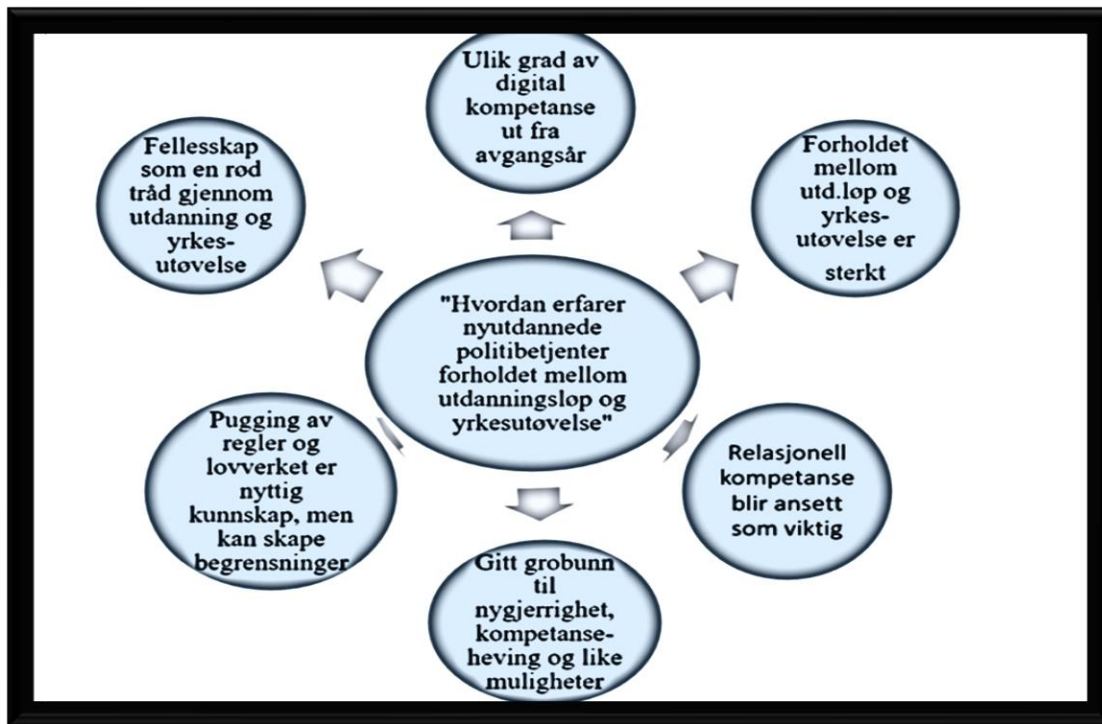
OPPFØLGING AV PROSJEKTET Personverntjenester vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet. Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 4: Analyseeskjema

Kategorier jf. intervjuguide	Koder fra materialet		Sitater fra materialet
Hvorfor bli politi?	Hjelpe	Variasjon	«Jobbe med folk og å hjelpe folk gjør at man får utfoldet seg på ulike måter»
	Jobbe med mennesker	Spenning	
	Uforutsigbart	Lover og regler	
	Gjøre en forskjell	Dialog	
	Praksisrettet	Aktivt	«Det finnes så mange muligheter»
Relevans utdanning og yrkesutøvelse?	Stor relevans- fysisk og teoretisk	Drilling av lovverk	«Jeg har fått brukt alt jeg lærte på PHS»
	Sosiologi- samfunnsoppbygging/grupper/utenforskap	Caser- internt og eksterne	«Vi har lært oss at vi må være obs på vår egen fremtoning»
	Psykologi- sykdommer/forståelse	Kommunikasjon og konflikthåndtering	«Begreper og alle diagnosene kunne vært noe nedtonet»

Figur 2: Sammensatt kodeskjema med søkelys på induktiv metode

Vedlegg 5: Utdrag arbeidsprosess

Figur 3 viser et utdrag av arbeidsprosess der jeg jobber med å analysere funn. (Inspirert av Nilssen 2012: 104)